Міністерство освіти і науки України
Харківський національний педагогічний університет імені Г.С. Сковороди

До 80-річчя від дня присвоєння університету імені Г.С. Сковороди

Актуальні проблеми дошкільної освіти

Матеріали доповідей учасників ІІ науково-практичної студентської конференції

(м. Харків, 14 листопада 2025 р.)

Харків – 2025

УДК 373.2

Організаційний комітет:

Танько Т.П.	- голова оргкомітету, декан факультету дошкільної освіти ХНПУ імені Г.С. Сковороди, доктор педагогічних наук, професор;
Тарарак Н.Г.	- завідувач кафедри теорії, технологій і методик дошкільної освіти ХНПУ імені Г.С. Сковороди, доктор педагогічних наук, професор;
Галаманжук Л.Л.	- завідувач кафедри теорії та методик дошкільної освіти Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка, доктор педагогічних наук, професор;
Дорожко І.І.	- завідувач кафеди психологічної і педагогічної антропології ХНПУ імені Г.С. Сковороди, доктор філософських наук, професор
Доценко С.О.	- завідувач кафедри технологій дистанційного навчання та цифрової дидактики в дошкільній освіті ХНПУ імені Г.С. Сковороди, доктор педагогічних наук, професор;
Ларіна І.О.	- доцент кафедри теорії, технологій і методик дошкільної освіти ХНПУ імені Г.С. Сковороди, кандидат педагогічних наук, доцент;
Малихіна О.Є.	- відповідальний секретар оргкомітету, канд. психологічних наук доцент кафедри психологічної і педагогічної антропології.

А 43 Актуальні проблеми дошкільної освіти: матеріали ІІ наук.-практ. студ. конф., м. Харків, 14 лист. 2025 р., / Харк. нац. пед. ун-т. ім. Г.С. Сковороди ; за заг. ред. Т. Танько. Харків : ХНПУ, 2025. 80 с.

Рекомендовано
редакційно-видавничою радою Харківського національного педагогічного університету імені Г.С. Сковороди
(протокол № 9 від 19.11.2025 р.)

Збірка містить матеріали доповідей здобувачів вищої освіти, які подано до участі у ІІ науково-практичній студентській конференції 14 листопада 2025 р.

© Харківський національний педагогічний університет імені Г.С. Сковороди, 2025

ЗМІСТ

Секція «Сучасна психолого-педагогічна наука про розвиток та виховання дитини-дошкільника»

Анджейко О.-І. Формування мовленнєвої компетентності дошкільників засобами інноваційних технологій 6
Букир А. Казкотерапія як засіб розвитку емоційного інтелекту дошкільника 7
Валієва А. Дидактична гра як основа розумового розвитку дитини дошкільного віку 8
Волкова Л. Особливості театралізованої діяльності дітей раннього віку 9
Галай М. Формування інтересу дошкільників до зображувальної діяльності 10
Гриценко Є. Важливість інтеграції STEAM-компонентів у повсякденну діяльність дитини 11
Жук Е. Емоційний інтелект як основа соціальної адаптації дитини у закладі дошкільної освіти 12
Зінченко А. Види трудової діяльності дітей дошкільного віку 14
Краснокутська А. Інклюзивна освіта в дошкільному закладі: сучасні підходи та педагогічні технології 15
Лисенко О. Роль розвивально-освітнього середовища у формуванні творчої особистості дитини 17
Лич К. Особливості формування ціннісних орієнтацій старших дошкільників у процесі творчої гри 18
Порохова О. Особливості культури спілкування дітей дошкільного віку 19
Рубан О. Деякі аспекти розвитку гуманних взаємин у дітей старшого дошкільного віку 20
Соболь О. Виховний потенціал української народної пісні у національно-патріотичному розвитку старших дошкільників (на матеріалі пісенної творчості тріо Мареничів) 21
Таран Ю. Деякі аспекти формування творчої особистості дитини дошкільного віку 22

Секція «Сучасні програми, методики, технології освітньої діяльності ЗДО»

Андрієнко А. Передумови формування та розвиток у дітей старшого дошкільного віку умінь розповідати з опорою на художні твори 23
Бондар А. Особливості ознайомлення дітей старшого дошкільного віку з традиціями рідного краю 24
Бондаренко Н. Вплив міждисциплінарних методик на розвиток уваги, пам’яті та комунікативних навичок дітей старшого дошкільного віку 25
Букир А. Народний свищик як засіб розвитку музичного слуху та ритму у дошкільників 27
Галченко Т. Економічне виховання дітей старшого дошкільного віку в умовах сьогодення 28
Гамарець О. Український дитячий фольклор як засіб морально-естетичного виховання дошкільників 30
Геращенко Н. Педагогічні умови формування фізичної готовності дітей до навчання в школі 31

Глітко А. Розвиток ігрової діяльності дошкільників засобами традиційної української іграшки 32
Дзюба Т. Українська народна казка як засіб розвитку особистості дитини дошкільного віку 33
Дорошенко Т. Засоби формування у дітей дошкільного віку фінансової грамотності 35
Забара Р. Розвиток пізнавальної активності дошкільників у процесі інтеграції STEM-освіти 36
Іскра В. STEM-підхід у дошкільній освіті: від гри до науки 37
Казьонна Т. Формування граматичної компетенції дітей дошкільного віку в структурі мовленнєвого розвитку 39
Калабіна С. Казка як інструмент формування емоційної компетентності дошкільників 40
Ковалькова О. Вплив розвивальних ігор на інтелектуальний розвиток дітей старшого дошкільного віку 41
Колєснік Л. Використання народної іграшки як засобу естетичного виховання дошкільників 42
Конєва Д. Українська народна іграшка як джерело знайомства дошкільників з народним побутом та історією 43
Корзюк О. Удосконалення методів управління конфліктними ситуаціями в педагогічному колективі закладу дошкільної освіти 44
Кривозуб А. Формування у дошкільників правил поведінки в колективі у процесі використання рухливих ігор 46
Кулаченко Н. Педагогічні умови формування толерантності та прийняття у дитячому колективі 47
Лисенко А. Роль народної іграшки у патріотичному вихованні дошкільників 48
Літовка Є. Роль художньо-естетичної діяльності у формуванні уяви та фантазії дошкільників 49
Лук'янова В. Умови сформованості комунікативних та когнітивних навичок старших дошкільників у процесі туристично-краєзнавчої діяльності 50
Матвєєвська М. Вплив народної іграшки на формування гендерної ідентичності дошкільників 51
Мітіна М. Вплив української народної іграшки на розвиток зв'язного мовлення та словникового запасу дітей дошкільного віку 52
Мясоєдова О. Культура мовлення як важлива складова формування морально-етичних якостей у дитини старшого дошкільного віку 53
Нечай Є. Проєктна діяльність як ефективний засіб інтегрованого навчання в дошкільному закладі 54
Пілецька Д. Народна іграшка та родинні традиції 56
Рожковська І. Інтерактивні технології у формуванні пізнавальної активності дітей дошкільного віку 57
Рубан А. Використання арт-терапевтичних методів у розвитку творчих здібностей дошкільників 59
Рубан А. Використання народної іграшки в освітньому процесі ЗДО 61
Рудічєва Н. Музично-ритмічні вправи як засіб корекції мовленнєвих порушень дітей старшого дошкільного віку 62
Семеляк В. Відродження традицій народної іграшки в умовах сучасного ЗДО 63

Стадник А. Використання цифрових ресурсів у роботі вихователя закладу дошкільної освіти 64
Стадник А. Українська народна іграшка як засіб розвитку ручної вправності та творчості дітей дошкільного віку 66
Ткачук В. Ігрові методики розвитку критичного мислення у дітей дошкільного віку 67
Трощій А. Казка як засіб морально-етичного виховання дітей старшого дошкільного віку 69
Швець І. Технології екологічного виховання дітей старшого дошкільного віку засобами навичок економії природних ресурсів..... 70
Ялова Н. Ігри як засіб формування емпатії у дітей дошкільного віку 71

Секція «Здоров'язбережувальні освітні технології в дошкільній освіті»

Халіман В. Напрями роботи зі збереження здоров'я дитини у закладі дошкільної освіти 72

Секція «Актуальні проблеми підготовки майбутніх фахівців дошкільної освіти»

Боярська О. Формування естетичних почуттів майбутніх вихователів засобами комплексу мистецтв 74
Давиденко І. Моделювання педагогічних ситуацій як інструмент підготовки майбутніх вихователів до співпраці з батьками дітей із РДУГ 75
Конева К. Формування гуманності дошкільників як ключове завдання підготовки сучасного вихователя 76
Семеляк В. Розвиток емоційного інтелекту майбутнього вихователя як складова професійної підготовки 77

Секція «Форми і методи співпраці ЗДО з сім'ями дошкільників»

Семеляк В. Інноваційні форми співпраці педагогів і батьків у сучасному закладі дошкільної освіти 79

СЕКЦІЯ «СУЧАСНА ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНА НАУКА ПРО РОЗВИТОК ТА ВИХОВАННЯ ДИТИНИ-ДОШКІЛЬНИКА»

Формування мовленнєвої компетентності дошкільників засобами інноваційних технологій

Олена-Ілона Анджейко
Науковий керівник – кандидат педагогічних наук, доцент С.Ю. Бакай

Сучасна система дошкільної освіти орієнтована на впровадження інноваційних технологій, які підвищують ефективність мовленнєвого розвитку дітей. Використання інтерактивних, інформаційно-комунікаційних, ігрових і мистецьких технологій сприяє збагаченню словникового запасу, розвитку зв'язного мовлення та формуванню комунікативних умінь дошкільників (Богуш, 2005). Інновації в ЗДО проявляються через запровадження нових або вдосконалених форм, методів та технологій організації освітньо-виховного процесу, які активно використовуються в педагогічній практиці та орієнтовані на його вдосконалення. Інноваційні зміни у сфері дошкільної освіти реалізуються за такими напрямками: формування змісту освітніх стандартів нового покоління; розробка та впровадження нових навчальних технологій; створення умов для підтримки самовизначення особистості; зміни в підходах до діяльності та стилях мислення всіх учасників освітнього процесу.

У наукових працях Л. Артьомової, А. Богуш, Н. Гавриш, С. Логвинчук, І. Романюк, підкреслюється значення впровадження інноваційних підходів у роботі з дітьми дошкільного віку, а також необхідність адаптації традиційних методів навчання до сучасних реалій. Інноваційні підходи в педагогіці сприяють трансформації та модернізації освітньо-виховного процесу, забезпечуючи його відповідність сучасним вимогам. Новітні методики поєднують креативні технології з традиційними, але ефективними елементами освітньої практики, які вже зарекомендували себе в педагогічній діяльності. З метою розвитку й активізації зв'язного мовлення дітей дошкільного віку доцільним є впровадження низки інноваційних методів, технологій і прийомів, зокрема: візуального моделювання, використання інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ), створення синквейнів, застосування мнемотехнічних прийомів, елементів кінезіології, біоенергопластики, ТРВЗ-методики, а також LEGO-конструювання.

До найрезультативніших технологій формування мовленнєвої компетентності належать проєктна діяльність, ігрові методики, сторітелінг, використання інтерактивних презентацій, мультимедійного контенту та методи ТРВЗ. Їх комплексне застосування забезпечує підвищення інтересу дітей до мовленнєвих вправ, стимулює самостійність і творчість у спілкуванні.

Отже, формування мовленнєвої компетентності у дошкільників розглядається як одне з пріоритетних завдань сучасної дошкільної освіти, адже саме воно становить підґрунтя для успішного засвоєння знань у подальшому навчанні та ефективної соціалізації дитини.

Казкотерапія як засіб розвитку емоційного інтелекту дошкільника

Анастасія Букир
Науковий керівник – кандидат педагогічних наук, доцент М.В. Чернявська

Емоційний інтелект є важливою складовою психічного розвитку дошкільника, що впливає на здатність розпізнавати, виражати та регулювати власні емоції, а також розуміти емоції інших. У дошкільному віці закладаються основи емоційної культури, що визначає подальшу соціалізацію дитини, її здатність до співпереживання, самоконтролю та конструктивної взаємодії з оточенням. Саме тому актуальним є пошук ефективних методів розвитку емоційного інтелекту в освітньому процесі закладу дошкільної освіти.

Одним із таких методів є казкотерапія – напрям арт-терапії, що базується на використанні казки як інструмента психологічного впливу. Казка дозволяє дитині прожити емоційно значущі ситуації через персонажів, моделювати поведінку, розпізнавати власні почуття та почуття інших. За дослідженням Ковальової (2021), казкотерапія сприяє гармонізації емоційно-вольової сфери дошкільників, розвитку емпатії та саморегуляції. Авторка підкреслює, що метафоричні казки допомагають дітям подолати страхи, сформувати позитивний образ «Я» та навчитися емоційної рефлексії.

У практиці роботи з дошкільниками доцільно використовувати як народні, так і авторські казки, адаптовані до вікових особливостей дітей. Наприклад, «Казка про Зайчика, який навчився слухати себе» допомагає дитині усвідомити власні емоції, а «Як Їжачок подолав страх темряви» – сприяє подоланню тривожності. Практичні аспекти використання казкотерапії в закладі дошкільної освіти детально описані у роботі Кравченко (2022), зокрема вправи на емоційне розпізнавання («Казковий настрій», «Обличчя героя»), рольові ігри за мотивами казок, створення власних історій, малювання персонажів. Такі методи активізують уяву, розвивають мовлення, сприяють формуванню навичок емоційного самоконтролю та соціальної компетентності.

Казкотерапія дозволяє враховувати емоційні потреби, рівень тривожності та тип темпераменту дитини. Вона є безпечною формою роботи з внутрішніми переживаннями, оскільки переносить емоційний досвід у символічну площину. Важливо, щоб педагог або психолог, який застосовує казкотерапію, володів навичками інтерпретації казкових сюжетів та враховував принципи вікової психології.

Отже, казкотерапія є ефективним засобом розвитку емоційного інтелекту дошкільників, що поєднує психотерапевтичний потенціал казки з освітніми завданнями. Її інтеграція в освітній процес закладу дошкільної освіти дозволяє створити емоційно безпечне середовище, у якому дитина навчається розуміти себе та інших, співпереживати, регулювати власні емоції та будувати гармонійні стосунки з оточенням.

Дидактична гра як основа розумового розвитку дитини дошкільного віку

Альона Валієва
Науковий керівник – доктор педагогічних наук, професор В.М. Гриньова

Усвідомлення дитиною навколишнього світу відбувається переважно в процесі ігрової діяльності, яка, маючи синтетичний характер, постає в житті дитини як багатогранне явище, що сприяє формуванню потреби у знаннях, удосконаленню пізнавальних умінь і навичок, а також допомагає в розв'язанні проблем, що можуть виникати під час міжособистісних взаємин з однолітками.

Як один із ефективних методів навчання, дидактична гра реалізується у двох основних формах: власне дидактична гра, яка ґрунтується на принципах автодидактизму (самонавчання) та самоорганізації дітей, і гра-заняття (гра-вправа), у якій провідна роль належить вихователю як організаторові навчально-ігрового процесу. У ході гри-заняття діти засвоюють нові, доступні їхньому віку знання, формують необхідні вміння, а також удосконалюють психічні процеси - сприймання, уяву, мислення та мовлення.

Ефективне опанування знань і вмінь відбувається в практичній діяльності за умов активізації мимовільної уваги й запам'ятовування.

Дидактична гра як форма навчання поєднує дві взаємопов'язані складові - навчальну (пізнавальну) та ігрову (емоційно-мотиваційну). Завдяки цьому під час ігрової діяльності вихователь одночасно виконує функцію педагога і партнера по грі, а діти, беручи участь у грі, засвоюють навчальний матеріал у природний для них спосіб.

Дидактичні ігри відрізняються за навчальним змістом, характером пізнавальної діяльності дітей, особливостями ігрових дій і правил, формами організації взаємин між учасниками та роллю вихователя у процесі гри. Зазначені ознаки притаманні всім видам ігор, проте їхнє співвідношення може варіюватися: для одних ігор домінують певні риси, для інших - інші.

За співвідношенням змісту вчені виділяють такі типи дидактичних ігор:

- ігри із сенсорного виховання;
- словесні ігри;
- ігри, спрямовані на ознайомлення з природою;
- ігри з формування елементарних математичних уявлень, тощо.

Інколи ігри класифікують і за використаним матеріалом, виокремлюючи ігри з дидактичними іграшками, настільно-друковані, словесні та псевдосюжетні ігри. Такий підхід до класифікації підкреслює їхню дидактичну спрямованість і пізнавальний характер, однак не розкриває повною мірою сутність дидактичної гри як специфічного виду діяльності дітей, зумовленого наявністю ігрового задуму, ігрових завдань, дій і правил, особливостей організації дитячого життя та системи педагогічного керівництва з боку вихователя.

Особливості театралізованої діяльності дітей раннього віку

Ліна Волкова
Науковий керівник – доктор педагогічних наук, професор Н.Г. Тарарак

Театралізована діяльність є однією з перших форм художньо-естетичного розвитку дитини та відіграє важливу роль у становленні її емоційної, соціальної й мовленнєвої сфер. Ранній вік є сенситивним періодом для формування здатності до наслідування, емоційного відгуку та творчої активності, що робить театральні ігри особливо цінними в освітньому процесі. Саме в цей період дитина активно досліджує навколишній світ, реагує на яскраві образи, звуки, інтонації, тому драматизація, ігри-інсценізації та елементарні театральні вправи сприяють гармонійному розвитку її особистості.

Головною особливістю театралізованої діяльності дітей раннього віку є її природність: дитина не виконує роль у традиційному розумінні, а проживає образ через рух, звук, жест, міміку. Переважає невербальна виразність, адже мовлення тільки формується. Використання простих сюжетів, знайомих персонажів (тварин, іграшок, членів сім'ї) допомагає дітям легше орієнтуватися в змісті та емоційно включатися в гру. Важливо, що театралізована діяльність у цьому віці має короткотривалий характер, оскільки увага малюків є нестійкою, а їхня потреба у зміні діяльності - високою.

Серед ефективних форм театралізації для раннього віку виділяють ігри з пальчиковими, лялькovими та настільними театрами, мінімальні драматизації віршів чи коротких оповідань, а також музично-рухові імпровізації. Такі види діяльності активізують сенсорний досвід дітей, розвивають координацію рухів, формують навички емоційної саморегуляції та підтримують становлення мовлення через наслідування інтонацій дорослого.

Важлива роль належить педагогу, який виступає партнером та емоційним провідником. Він задає ритм гри, моделює інтонаційний малюнок, стимулює фантазію дітей, створює доброзичливу атмосферу, що дозволяє кожному малюку проявити себе. Дорослий не вимагає чітких реплік чи правильності виконання, а підтримує спонтанність, адже саме вона забезпечує творчий характер діяльності. Значущим є також використання різноманітного театрального обладнання — масок, рукавичкових ляльок, силуетів, що підсилюють естетичний компонент й сприяють розвитку дрібної моторики.

Особливість театралізованої діяльності раннього віку полягає і в її соціалізувальному потенціалі. Під час гри діти вчаться взаємодіяти, реагувати на дії інших, ділитися предметами, діяти разом. Театр допомагає долати тривожність, формує позитивний емоційний стан, розвиває емпатію та здатність розуміти настрій іншого.

Отже, театралізована діяльність дітей раннього віку - це ефективний засіб всебічного розвитку, що поєднує емоційне переживання, моторну активність і формування початкової мовленнєвої компетентності. Уміння педагога організувати цю діяльність у відповідності до вікових можливостей малюків забезпечує її високу педагогічну цінність та створює сприятливі умови для подальшого творчого розвитку дитини.

Формування інтересу дошкільників до зображувальної діяльності

Марина Галай
Науковий керівник – кандидат педагогічних наук, доцент О.У. Холтобіна

Формування стійкого інтересу дітей дошкільного віку до зображувальної діяльності є важливою умовою їхнього емоційного, інтелектуального та творчого розвитку. Малювання, ліплення, аплікація й інші види художньої активності забезпечують розвиток дрібної моторики, сприяють становленню уяви, образного мислення, здатності до самовираження та естетичного сприйняття дійсності. Сучасна дошкільна педагогіка розглядає інтерес не лише як тимчасове захоплення, а як глибоку пізнавальну потребу, що стимулює дитину до самостійного пізнання та творчої діяльності.

У психолого-педагогічній літературі питання розвитку інтересу дошкільників до художньо-творчої діяльності досліджували Л. Виготський, О. Запорожець, Н. Ветлугіна, Т. Комарова, які підкреслювали зв’язок художньої творчості з розвитком сенсорних здібностей, емоційної сфери та мотивації. Дослідники зазначали, що інтерес формується під впливом як внутрішніх чинників — індивідуальних потреб, темпераменту, досвіду - так і зовнішніх - організації предметно-естетичного середовища, методів педагогічного керівництва, емоційного клімату у групі.

Формування інтересу до зображувальної діяльності вимагає створення умов, що стимулюють природну потребу дітей у творчості. Особливу роль відіграє організація естетично привабливого, доступного та варіативного середовища, у якому дитина може вільно обирати матеріали й техніки. Важливими є використання нетрадиційних способів малювання - монотипії, кляксографії, друкування природними матеріалами, змішування технік — оскільки вони сприяють появі позитивних емоцій, подиву й інтересу до експериментування. Ефективною є також інтеграція зображувальної діяльності з пізнавальною, мовленнєвою, музичною та ігровою активностями, що дозволяє дитині глибше пережити зміст образів і створити власний художній продукт.

Педагог відіграє ключову роль у стимулюванні інтересу, адже саме від емоційності подачі, доброзичливості, уміння зацікавити залежить бажання дитини брати участь у творчому процесі. Підтримка невимушеної атмосфери, схвалення навіть найменших успіхів, демонстрація віри у можливості кожного дошкільника підвищують його впевненість у власних силах. Доцільним є застосування ігрових методів: художніх сюжетних ситуацій, казкових персонажів-помічників, проблемних завдань, які спонукають дітей до активності та самостійних рішень. Не менш важливим є надання дітям права на індивідуальний стиль, свободу вибору теми, кольорів, матеріалів, що формує внутрішню мотивацію, а не лише бажання виконати завдання вихователя.

Отже, формування інтересу дошкільників до зображувальної діяльності - це складний і водночас творчий процес, що передбачає гармонійне поєднання педагогічної майстерності, психологічної підтримки та організації розвивального середовища. За наявності позитивних емоційних переживань, можливості експериментувати та самовиражатися, діти проявляють стійкий інтерес до художньої діяльності, що сприяє їхньому всебічному розвитку та формує підґрунтя для подальшого успішного навчання.

Важливість інтеграції STEAM-компонентів у повсякденну діяльність дитини

Євгенія Гриценко
Науковий керівник – доктор педагогічних наук, професор В.М. Гриньова

У сучасному світі змінюється підхід до освіти дітей, що зумовлено швидким розвитком технологій. STEAM-освіта – це один з ефективних методів формування ключових компетентностей майбутнього. Впровадження повинно починатись в дошкільних закладах, оскільки саме в ранньому віці формується основа логічного мислення, дослідницьких навичок і пізнавальної активності.

Метою дослідження є визначення значущості інтеграції STEAM-компонентів у повсякденну діяльність дитини, аналіз психолого-педагогічних основ та розробка рекомендацій щодо їх ефективного впровадження.

STEAM-освіта об’єднує природничі науки, технології, інженерію, образотворче мистецтво та математику в єдиний процес навчання. В сьогоднішніх реаліях впровадження STEAM у дошкільних закладах є необхідним етапом для розвитку дітей. Інтеграція цих компонентів перетворює формальну освіту на гру, що є ключовою компетентністю у цьому віці.

Засвоєння природничих наук відбувається безпосередньо в природничому середовищі: спостерігання за змінами пір року, днів тижня, аналізування погодних явищ відбувається на прогулянках та підкріплюється практичними навичками, що допомагає краще засвоїти матеріал. Вивчення математики часто відбувається за допомогою образотворчого мистецтва, малювання геометричних фігур, розфарбовування за номерами або прикладами, порівняння розмірів предметів. Конструювання також конструювання може бути додано на будь-які заняття, а в поєднанні з технологіями (Lego Education, Beebot) допомагає розвитку просторової уяви, програмування та алгоритмічного мислення.

Завдяки STEAM-освіті діти мають змогу висувати гіпотези та експериментально їх перевіряти, що сприяє розвитку причинно-наслідкових навичок, що формує здатність чітко та обґрунтовано доводити власну думку в колективі. Через різні активності в групах, дошкільники вчаться співпрацювати в команді, домовлятися та вирішувати завдання разом.

Отже, інтеграція STEAM-компонентів у повсякденну діяльність дитини є ефективним засобом розвитку пізнавальної активності, критичного мислення та соціальних навичок. Використання наукового підходу у повсякденному житті дошкільнят сприяє їхній готовності до навчання в школі, формує інтерес до науки і технологій та закладає основи для майбутнього інтелектуального розвитку.

Емоційний інтелект як основа соціальної адаптації дитини у закладі дошкільної освіти

Елла Жук
Науковий керівник - кандидат педагогічних наук, доцент М.В. Чернявська

Одним із ключових завдань сучасної дошкільної освіти є формування гармонійно розвиненої особистості, здатної ефективно взаємодіяти з іншими, розуміти власні емоції та емоції оточення. У цьому контексті особливого значення набуває розвиток емоційного інтелекту, який виступає важливою передумовою успішної соціальної адаптації дитини у закладі дошкільної освіти.

Емоційний інтелект (EI) – це здатність людини розпізнавати, розуміти, контролювати власні емоції, а також співпереживати та адекватно реагувати на емоційні стани інших. Для дітей дошкільного віку він є основою формування таких соціально значущих якостей, як доброзичливість, емпатія, самоконтроль, впевненість, комунікативність.

Адаптація дитини до умов ЗДО є складним психологічним процесом, що передбачає пристосування до нового соціального середовища, розпорядку, вимог і системи взаємин. Недостатній рівень розвитку емоційного інтелекту часто призводить до труднощів у спілкуванні, емоційної нестабільності, замкненості чи конфліктності. Натомість діти з розвиненим емоційним інтелектом легше встановлюють контакти, адекватно реагують на зміни, проявляють толерантність і доброзичливість у спілкуванні.

Формування емоційного інтелекту у дошкільників ґрунтується на таких принципах: емоційна безпека та прийняття (створення атмосфери довіри, любові, позитивного настрою); моделювання ситуацій (навчання дітей розпізнавати й називати емоції через казки, ігри, малюнки); розвиток емпатії (обговорення почуттів героїв, переживань однолітків, спільне розв’язання конфліктів); емоційна регуляція (вправи на заспокоєння, дихальні техніки, «куточки спокою»); співпраця з батьками (узгодженість вимог і підходів до виховання емоційної культури).

У практиці ЗДО для розвитку емоційного інтелекту використовують різноманітні педагогічні технології та методики: ігрові вправи («Покажи настрій», «Знайди емоцію», «Дзеркало емоцій»); арт-терапію та казкотерапію, що сприяють самовираженню та емоційному розвантаженню; інтерактивні заняття з використанням візуальних матеріалів (картки емоцій, мультфільми, казки); психогімнастику (рухливі ігри, спрямовані на розвиток саморегуляції); проєктну діяльність («Моя сім’я», «Мій настрій сьогодні», «Ми – друзі»).

Роль вихователя у цьому процесі є визначальною. Педагог виступає емоційним взірцем для дітей, демонструє приклади спокійного реагування на труднощі, виявляє емпатію, підтримує позитивний психологічний клімат у групі. Вихователь має вчасно помічати емоційні труднощі дитини, допомагати їй називати власні почуття, виражати їх у прийнятний спосіб, підтримувати впевненість у собі.

Розвиток емоційного інтелекту тісно пов’язаний із процесом соціалізації. Саме через розуміння та керування емоціями дитина навчається співпрацювати, вирішувати конфлікти, співчувати іншим, будувати дружні стосунки. Це, у свою

чергу, сприяє успішній соціальній адаптації: дитина легше входить у колектив, виявляє ініціативу, демонструє впевненість і стабільність у поведінці.

Отже, розвиток емоційного інтелекту – це стратегічно важливий напрям у роботі вихователя ЗДО. Він забезпечує гармонійний психоемоційний стан дитини, сприяє її соціальній інтеграції, формуванню позитивного образу себе та довірливих стосунків із навколишніми. Системна робота над розвитком емоційного інтелекту є запорукою комфортного перебування дитини у дитячому колективі та її подальшої успішної адаптації у суспільстві.

Види трудової діяльності дітей дошкільного віку

Анна Зінченко
Науковий керівник – доктор педагогічних наук, професор Т.П. Танько

Праця як провідна форма активності людини постає не лише засобом створення матеріальних благ, а й вищим проявом творчої самореалізації особистості. Вона вимагає не лише ґрунтовних знань, сформованих умінь та дотримання технологічних норм, а й здатності оперативно приймати рішення у нестандартних ситуаціях, виявляти ініціативу, гнучкість мислення, прагнення до постійного вдосконалення процесу та результату діяльності. Навіть у дошкільному віці трудова активність дітей характеризується різноманіттям змістових форм, які сприяють виявленню їхніх інтелектуальних, емоційних і вольових можливостей.

Трудову діяльність дітей дошкільного віку традиційно поділяють на кілька основних видів: самообслуговування, господарсько-побутову працю, роботу в природному середовищі та ручну (художню) працю. Кожен із цих різновидів має власну виховну функцію, забезпечуючи цілісний розвиток дитини. Самообслуговування виступає базовим видом трудової діяльності, оскільки формує елементарні навички самостійності, акуратності й відповідальності за власні дії.

Вихователь навчає дітей основним культурно-гігієнічним навичкам, дбайливо ставитися до власних предметів побуту, тощо. Головним завданням виховання є не лише формування практичних умінь, а й розвиток позитивного ставлення до праці та бажання самостійно виконувати щоденні дії.

Завдання вихователя для дітей середнього дошкільного віку поступово ускладнюються. Поряд із удосконаленням уже засвоєних навичок самообслуговування, педагог поступово залучає дітей до виконання посильної праці на користь колективу. У цей період особлива увага приділяється формуванню внутрішньої мотивації до старанного, відповідального та охайного виконання трудових доручень. Діти закріплюють уміння доглядати за своїм тілом, одягом і речами, засвоюють правила послідовності дій, вчаться самостійно контролювати результат праці.

У старшому дошкільному віці дитина досягає більшої самостійності, її ставлення до праці набуває усвідомленого характеру. Вона починає розуміти суспільну значущість праці, виявляє бажання допомагати іншим, прагне досягти якісного результату своєї діяльності.

На етапі підготовки до школи навички самообслуговування перетворюються на стійку поведінкову звичку та життєву потребу. Діти цього вікового періоду мають демонструвати сформовані культурно-гігієнічні компетентності, виконувати елементарні побутові операції, тощо.

Таким чином, формування навичок самообслуговування у дошкільному віці виступає не лише засобом підготовки дитини до шкільного навчання, а й важливим чинником становлення її самостійності, працелюбності, відповідального ставлення до себе і навколишнього світу.

Інклюзивна освіта в дошкільному закладі: сучасні підходи та педагогічні технології

Анастасія Краснокутська
Науковий керівник - кандидат педагогічних наук, доцент М.В. Чернявська

Сучасна система дошкільної освіти в Україні орієнтована на забезпечення рівного доступу кожної дитини до якісної освіти незалежно від її психофізичних особливостей. Одним із провідних напрямів модернізації освітнього процесу є інклюзивна освіта, що ґрунтується на принципах гуманізму, толерантності, партнерства та визнання цінності кожної особистості.

Інклюзивна освіта у закладі дошкільної освіти – це організація освітньо-виховного процесу, який забезпечує залучення дітей з особливими освітніми потребами до спільного навчання з їхніми ровесниками в єдиному освітньому середовищі. Мета інклюзії – створити умови, у яких кожна дитина почуватиметься прийнятою, зможе реалізувати свій потенціал і досягти позитивних результатів розвитку.

Впровадження інклюзивної освіти у ЗДО передбачає комплексний підхід, що охоплює педагогічні, психологічні, соціальні та організаційні аспекти. Основними принципами інклюзивного навчання є: доступність освітнього середовища; індивідуалізація навчання та врахування особливостей розвитку дитини; командна взаємодія всіх учасників освітнього процесу (вихователів, асистентів, психологів, логопедів, батьків); партнерство із родиною та залучення її до участі у виховному процесі; створення позитивного мікроклімату у групі, формування толерантного ставлення серед однолітків.

Сучасні підходи до інклюзивної освіти у ЗДО базуються на моделі розвитку, орієнтованої на сильні сторони дитини, а не на її обмеження. Вихователь має не лише адаптувати освітнє середовище, а й підбирати методи, що стимулюють активну участь кожної дитини в колективній діяльності.

Сучасні педагогічні технології в інклюзивному навчанні дошкільників:

1. Технологія диференційованого навчання. Передбачає розробку індивідуальних маршрутів розвитку дитини, добір завдань різного рівня складності, врахування темпу сприймання інформації та інтересів вихованців.

2. Ігрові технології. Використання сюжетно-рольових ігор, дидактичних та рухливих ігор сприяє формуванню соціальних навичок, комунікації та емоційного комфорту.

3. Арт-терапевтичні методики. Малювання, музика, пісочна терапія, казкотерапія допомагають дітям виражати емоції, розвивають дрібну моторику, знижують тривожність і стимулюють творчість.

4. Технологія сенсорного розвитку. Застосовується для дітей з порушеннями сприймання, сприяє розвитку координації, концентрації уваги, пізнавальної активності.

5. Інформаційно-комунікаційні технології (ІКТ). Використання мультимедійних матеріалів, інтерактивних ігор, спеціалізованих додатків полегшує засвоєння знань, сприяє залученню дітей з ООП до спільної діяльності.

6. Методи соціально-емоційного навчання (SEL). Спрямовані на розвиток емоційного інтелекту, саморегуляції, емпатії та взаємопідтримки в колективі.

Ефективна реалізація інклюзивного підходу потребує створення інклюзивного середовища, яке включає доступне фізичне просторове середовище (пандуси, зручні меблі, адаптовані ігрові зони), а також емоційно-психологічну безпеку. Особливу роль відіграє командна робота фахівців: вихователь, асистент вихователя, практичний психолог, логопед, дефектолог і батьки мають діяти узгоджено, підтримуючи індивідуальний розвиток дитини.

Важливим чинником є підвищення професійної компетентності вихователів у сфері інклюзивної освіти. Сучасний педагог повинен володіти знаннями з дитячої психології, спеціальної педагогіки, методиками адаптації занять, умінням застосовувати альтернативну комунікацію (жести, піктограми, візуальні розклади).

Результатом ефективного впровадження інклюзивної освіти є: формування у дітей позитивного ставлення до різноманіття; розвиток толерантності, емпатії, готовності допомагати іншим; зростання рівня соціальної компетентності дітей з особливими освітніми потребами; покращення емоційного клімату в колективі; підвищення професійної майстерності педагогів.

Отже, інклюзивна освіта в закладі дошкільної освіти – це не лише організаційна модель, а й філософія гуманістичного виховання, спрямована на прийняття, підтримку та розвиток кожної дитини. Вона сприяє формуванню в дітей базових життєвих компетентностей, соціальної зрілості та готовності до подальшого навчання в умовах Нової української школи.

Роль розвивально-освітнього середовища у формуванні творчої особистості дитини

Ольга Лисенко
Науковий керівник – кандидат педагогічних наук, доцент І.О. Ларіна

Не викликає сумніву, що на розвиток дошкільників впливає не лише робота педагогів і батьків, а й саме середовище, яке їх оточує. Розвивальне середовище має відповідати віковим особливостям дітей, надавати їм можливість займатися різними видами діяльності або усамітнюватися, підтримувати ініціативу та самостійність, а також створювати емоційну атмосферу.

Освітній простір повинен враховувати фізичну безпеку дітей, їхню свободу пересування, емоційний стан та сприяти формуванню доброзичливих і дбайливих взаємин між однолітками та педагогами. Створюючи розвивальне середовище, педагоги закладів дошкільної освіти повинні забезпечити наявність в ньому різноманітних іграшок і навчальних матеріалів, що стимулюють дітей до розвитку пізнавальної діяльності, сприяють дослідженню й пізнанню світу.

Чим більше діти взаємодіють із навколишнім, тим більше вони отримують глибоких переживань та яскравих вражень, а головне, у них стрімко розвивається творча уява. Розвивальне середовище дає можливість дітям втілювати свої творчі задуми в практичній діяльності. Створення вихователями та батьками повноцінного розвивального середовища та забезпечення в організації діяльності дітей правильної позиції вихователя та батьків – це одна із головних умов всебічного творчого розвитку дитини. Важливим при цьому є створення розвивального довкілля з опорою на особистісно-орієнтовану модель взаємодії між дорослим та дитиною, з метою забезпечення інтересів дитини та задоволення її природних нахилів і потреб.

Предметно-ігрове середовище як обов’язковий компонент розвивального середовища закладу дошкільної освіти має задовольняти пізнавальні потреби дітей у дослідженні навколишнього світу в доступній різноманітності форм, якостей і властивостей. Організація такого середовища має спиратися на педагогічні принципи поліфункціональності, трансформації, змістової насиченості та варіативності. При цьому головним критерієм залишається безпечність, що гарантує збереження життя та здоров’я дітей.

Отже, розвивальний вплив середовища визначається не лише його насиченістю іграшками, навчальними матеріалами та обладнанням, але й їхньою якістю, безпечністю, педагогічною спрямованістю, змістовним наповненням та різноманітністю.

Особливості формування ціннісних орієнтацій старших дошкільників у процесі творчої гри

Катерина Лич
Науковий керівник – кандидат педагогічних наук, доцент С.Ю. Бакай

Творча гра для старших дошкільників виступає потужним засобом формування ціннісних орієнтацій, адже саме в сюжетно-рольових, рухливих та проблемно-пошукових іграх діти засвоюють моральні норми й правила природно – через власний досвід, а не лише шляхом вербальних вказівок.

Використовуючи принцип «гра як модель соціального життя», вихователь створює ситуації, в яких діти зустрічаються з потребою дотримуватися правил, враховувати права інших, проявляти відповідальність за спільну справу – і таким чином набувають досвіду, який формує у них ставлення до добра, справедливості, співпраці.

Слід зазначити, що у цьому процесі роль педагога перетворюється на роль партнера: він не стільки диктує правила, скільки разом із дітьми розробляє ігрові сюжети, обговорює можливі сценарії, рефлексує після ігрової дії, ставлячи питання: «Що відчули? Що зробили? Як можна було домовитися інакше?». Саме така партнерська взаємодія забезпечує не лише засвоєння цінностей, але й розвиток умінь домовлятися, вирішувати конфлікти, враховувати позицію інших.

Безумовно, у грі створюються природні ситуації для прояву емпатії, коли дитина помічає емоції партнера, коли виникає черговість чи суперечність – і тоді необхідність домовленості стає не абстрактною, а реальною. Саме тому гра – це не лише форма дозвілля, а важливий засіб виховання поваги, чуйності, здатності чути та домовлятися.

Методичний напрям роботи вихователя-методиста полягає в систематичному включенні таких ігрових ситуацій: створення ігрових сценаріїв із моральними дилемами (наприклад, «хто піде першим», «як поділити ресурси», «як діяти, коли порушено домовленість»), організація після ігрової рефлексії (обговорення: «що було справедливо/не справедливо», «що я відчував (відчувала)», «як ми домовимося на наступний раз»), ведення ігрової «дошки правил», яку діти разом із вихователем формулюють і періодично переглядають, а також залучення батьків через домашні ігри-вправи на тему взаємодії, поваги й уміння співпрацювати.

Таким чином, використання таких методів у системній, цілеспрямованій роботі дозволяє старшим дошкільникам не просто «вивчати» цінності, а реалізовувати їх у грі, тобто переживати, торкатися, відчувати наслідки власних дій і виборів, що значно посилює внутрішню мотивацію та стійкість ціннісних орієнтацій.

Особливості культури спілкування дітей дошкільного віку

Олена Порохова
Науковий керівник – кандидат педагогічних наук, доцент І.О. Ларіна

Дошкільники активно прагнуть до спілкування з ровесниками, переважно під час ігор, навчання та спільної праці. У процесі міжособистісної взаємодії формується «дитяче товариство» - перше соціальне об'єднання, де закладаються основи колективних відносин. Під час спільної діяльності діти навчаються співпрацювати, узгоджувати дії, розв'язувати конфлікти, приймати спільні рішення. Так формується моральна поведінка, побудована на повазі, співчутті й взаєморозумінні. Спілкування стає важливим чинником становлення особистості, оскільки через нього дитина засвоює соціальні норми та морально-етичні цінності.

Найхарактернішою рисою дитячого спілкування є його яскрава емоційність. Під час взаємодії з ровесниками діти виявляють різноманітні емоції - від радості й співчуття до образи чи обурення. Вони відкрито висловлюють почуття, що сприяє розвитку емоційного інтелекту та вмінню розуміти емоції інших. Атмосфера свободи у спілкуванні з однолітками допомагає дитині навчитися самовираженню та встановленню соціальних зв'язків.

Діти, які активно контактують із ровесниками, зазвичай більш самостійні, ініціативні та впевнені. Вони легше вирішують конфлікти й мають розвинене почуття власної гідності. Натомість ті, хто спілкується переважно з дорослими, часто залежать від їхньої оцінки й менш упевнені у власних силах.

Спілкування виступає важливим механізмом обміну не лише інформацією, а й інтелектуальними та моральними цінностями між дошкільниками. Воно створює природні умови для налагодження соціальних зв'язків, розвиває емоційну сферу, формує гуманістичну спрямованість поведінки, стає орієнтиром для самовираження та самопізнання. Для старших дошкільників характерне зростання ініціативності, самостійності та активності у спілкуванні. Вони прагнуть не лише брати участь у діалозі, а й обґрунтовувати власну позицію, планувати спільні дії, доводити власну думку.

Особливої ваги для дітей 5–6 років набуває їхнє положення в колективі однолітків. Визнання з боку групи стає важливим емоційним стимулом, що впливає на поведінку й самооцінку дитини. Бажання бути прийнятим, схваленим чи наслідуваним спонукає дитину до дотримання правил спільної гри, до проявів взаємодопомоги, до стримування агресивних імпульсів.

Таким чином, спілкування та спільна діяльність є провідними чинниками розвитку гуманності в колективі дошкільників. Саме вони сприяють формуванню взаємоповаги, емпатії, толерантності, відповідальності за власні дії. У процесі комунікації дитина відкриває для себе значення таких моральних категорій, як доброта, справедливість, взаєморозуміння, що стають підґрунтям її майбутньої соціальної компетентності.

Деякі аспекти розвитку гуманних взаємин у дітей старшого дошкільного віку

Оксана Рубан
Науковий керівник – доктор педагогічних наук, професор Т.П. Танько

Гуманні взаємини дітей дошкільного віку формуються на основі їхньої природної зацікавленості у спілкуванні, оскільки дитина наслідує лише ті моделі поведінки, що привертають її увагу. Якщо дитину з проявами самолюбства систематично залучати до здійснення добрих вчинків, спонукати допомагати іншим та виконувати певні доручення, у неї поступово формуються гуманні почуття та виникає радість від досягнутих результатів.

Доброзичливість характеризується прихильним, співчутливим ставленням до інших, проявляється у піклуванні про них і реалізується через емоційно позитивну взаємодію з ровесниками, радість від спільної гри та спілкування. Турботливість виступає як діяльна, емоційно-вольова якість, що включає уважність і чуйність до людей, готовність допомагати, ділитися іграшками, радити чи поступатися власними інтересами заради інших.

Співчуття та співпереживання розглядаються як психічні процеси, спрямовані на моделювання внутрішнього світу іншої людини, а також на здатність давати опосередкований емоційний відгук на її переживання, включно з рефлексією власних думок і почуттів; у дошкільному віці ці процеси мають динамічний та фазовий характер. Справедливість, у свою чергу, визначається як правильне, об’єктивне ставлення до інших людей, що відповідає моральним та правовим нормам; діти гостро реагують на прояви несправедливості і нерідко демонструють деструктивну поведінку, що потребує ретельного педагогічного аналізу.

Емоційно-ціннісні якості — доброзичливість, турботливість, співчуття, співпереживання та почуття справедливості — виникають і розвиваються у процесі активної комунікації дитини з однолітками та дорослими, поступово інтегруючись у структуру її особистості. Саме систематичне залучення вихованців до позитивно забарвлених форм взаємодії, до морально схвалюваних учинків і колективної діяльності забезпечує перехід від ситуативних емоцій до стійких моральних установок.

У старшому дошкільному віці емоційне благополуччя дитини в групі значною мірою визначається її здатністю організовувати спільну ігрову або продуктивну діяльність. Тому під час організації ігрової діяльності дітей дошкільного віку вихователь має дбати про те, щоб діти без прямих педагогічних впливів оволодівали нормами людських взаємин, засвоювали моральні цінності, реалізовували свої уявлення про оточення, ставлення до нього, тощо.

Гуманні взаємини дітей дошкільного віку формуються як результат складної взаємодії природних психічних передумов, соціального досвіду та цілеспрямованого педагогічного впливу.

Виховний потенціал української народної пісні у національно-патріотичному розвитку старших дошкільників (на матеріалі пісенної творчості тріо Мареничів)

Оксана Соболь
Науковий керівник - кандидат педагогічних наук, доцент С.Ю. Бакай

Сучасні соціокультурні реалії ставлять перед системою дошкільної освіти завдання виховання покоління, здатного до усвідомлення власної національної ідентичності та відповідального громадянства. Одним із дієвих засобів є українська народна пісня, що акумулює багатовіковий досвід, моральні цінності та емоційно-естетичні смисли. Особливо важливим є використання народнопісенної спадщини у процесі національно-патріотичного виховання старших дошкільників, адже саме в цьому віці формується чутливість до художнього слова та емоційного змісту творів.

Українська народна пісня виконує кілька функцій у вихованні дитини: пізнавальну (розкриває зміст культурних традицій), емоційно-ціннісну (формує почуття любові до України), виховну (закладає моральні орієнтири), комунікативну (забезпечує колективне виконання). У творчості тріо Мареничів (1970–1990-ті роки) простежується особливе переосмислення народнопісенної спадщини. Виконавці вдало поєднували автентичні інтонації з сучасними гармонічними обробками, що робило твори доступними й привабливими для різних поколінь слухачів. У репертуарі широко представлені календарно-обрядові, побутові, жартівливі та ліричні пісні, що відображають глибинний зв'язок українців із природою, родиною, рідним краєм (Клименко, 2017). У педагогічному контексті доцільним є використання таких напрямів роботи з дітьми:

- слухання та обговорення записів народних пісень тріо Мареничів;
- інсценізація та театралізоване відтворення сюжетів пісень;
- включення пісенного матеріалу до свят та розваг у ЗДО;
- поєднання співу з образотворчою діяльністю (малювання ілюстрацій до змісту пісень);
- формування у дітей ціннісних уявлень через розкриття змісту пісень («любов до рідної землі», «шанування батьків») (Лобова, 2020).

Практичний досвід свідчить, що систематичне звернення до народнопісенної творчості сприяє розвитку у дітей відчуття національної гордості, виховує емоційну чуйність, здатність цінувати культурні надбання та розуміти символіку української пісенної традиції.

Таким чином, українська народна пісня є потужним засобом національно-патріотичного виховання старших дошкільників. Звернення до репертуару тріо Мареничів дозволяє зробити процес емоційно насиченим, змістовним і доступним для дітей. Така діяльність формує у вихованців любов до рідної землі, інтерес до культурних традицій і готовність зберігати духовну спадщину українського народу.

Деякі аспекти формування творчої особистості дитини дошкільного віку

Юлія Таран
Науковий керівник – кандидат педагогічних наук, доцент І.О. Ларіна

Дитинство, насамперед дошкільний період, є унікальним етапом людського життя, коли творчість може стати природним і всеохоплюючим способом самореалізації особистості. Численні наукові дослідження різних періодів розвитку психолого-педагогічної науки переконливо свідчать про безмежні креативні можливості дошкільного віку. У зв'язку з цим провідною психолого-педагогічною проблемою постає створення сприятливих умов для стимулювання, підтримки та цілеспрямованого розвитку творчого потенціалу дитини.

Творча діяльність є одним із найважливіших і водночас найулюбленіших способів самовираження дошкільника. Вона реалізується як у спеціально організованих формах освітнього процесу, так і спонтанно - за власною ініціативою дітей у межах художньої, ігрової чи іншої творчої активності. У процесі спілкування з дорослими та однолітками творчість дошкільників виявляється через самопрезентацію, фантазування, самостійне складання казок, оповідань, віршів та інших форм образного висловлення.

Для виникнення й активізації художньо-творчих проявів дітей необхідно забезпечити сприятливе середовище, занурити їх у світ мистецтва, надати доступ до різноманітних художніх матеріалів, урізноманітнити естетичний і емоційно-чуттєвий досвід. Важливим чинником є й особистісна позиція дорослого: його інтерес до художньої діяльності дитини, здатність підтримувати, спрямовувати й надихати її творчі прагнення. Наукові дослідження засвідчують, що психічні процеси, супутні творчості, мають внутрішню суперечність, однак саме вона не перешкоджає, а, навпаки, стимулює активізацію творчої діяльності.

Творча особистість характеризується наявністю комплексу здібностей, мотивів, знань і вмінь, завдяки яким створюється продукт, що вирізняється новизною та оригінальністю. До найважливіших характеристик творчої особистості належать: мотивація до творчої та інтелектуальної активності; спрямованість на евристичну діяльність; розвинена уява і фантазія; цілісність сприйняття; наполегливість у досягненні поставленої мети; гнучкість і варіативність мислення; здатність до оцінювання, рефлексії й самокорекції; допитливість, сміливість, емпатійність, емоційна чутливість; асоціативність мислення; схильність до винахідництва та дослідницької діяльності; високий рівень спостережливості, ерудиції, досвіду; а також уміння регулювати емоційні стани та вольові зусилля.

Особливості інтелектуально-творчого розвитку дітей дошкільного віку полягають у їхній природній схильності до творчості, високому рівні спостережливості, розвиненій уяві, фантазії, мовній чутливості, пізнавальній активності та допитливості. Сукупність цих якостей створює унікальні можливості для реалізації творчого потенціалу дитини у різних видах діяльності - ігровій, навчальній, художній та комунікативній.

СЕКЦІЯ «СУЧАСНІ ПРОГРАМИ, МЕТОДИКИ, ТЕХНОЛОГІЇ ОСВІТНЬОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ЗДО»

Передумови формування та розвиток у дітей старшого дошкільного віку умінь розповідати з опорою на художні твори

Ангеліна Андрієнко
Науковий керівник – доктор педагогічних наук, професор Н.Г. Тарарак

Формування умінь розповідати в дітей старшого дошкільного віку є важливою складовою мовленнєвого та загального когнітивного розвитку, оскільки переказ художніх творів сприяє розвитку зв'язного мовлення, уяви, емоційної чутливості та здатності логічно вибудовувати висловлювання. Передумови становлення таких умінь зумовлені як внутрішніми психофізіологічними особливостями дітей на цьому віковому етапі, так і зовнішніми педагогічними впливами та якістю добору художніх текстів. У старшому дошкільному віці діти оволодівають здатністю усвідомлено аналізувати події, встановлювати причинно-наслідкові зв'язки, відтворювати послідовність сюжету, що створює відповідні умови для формування навичок змістового переказування.

Однією з ключових передумов розвитку вміння розповідати є достатній рівень розвитку словника та граматичної будови мовлення. Розуміння змісту художнього твору потребує сформованих сенсорних еталонів, уміння виділяти основні та другорядні події, порівнювати образи, оцінювати дії персонажів. Також важливою є емоційно-ціннісна сфера дитини, адже художній текст сприймається не лише раціонально, а й через емоційні переживання, що стимулюють бажання ділитися враженнями та створювати власні висловлювання. Значущим чинником виступає й рівень сформованості пам'яті: у старшому дошкільному віці покращуються показники слухової, образної та словесно-логічної пам'яті, що дозволяє дітям утримувати в свідомості структуру сюжету та мовні засоби.

Педагогічні передумови також відіграють вирішальну роль у становленні навичок розповідання. До них належать систематичне ознайомлення дітей з різножанровими художніми творами, використання прийомів активного слухання, створення розвивального мовленнєвого середовища, застосування наочних і словесних методів навчання. Вихователь, організовуючи роботу з текстом, має спрямовувати увагу дітей на ключові сюжетні моменти, мотиви вчинків персонажів, засоби художньої виразності, а також забезпечувати можливості для творчого переосмислення змісту - складання описів, доповнення сюжету, придумування альтернативних кінцівок. Важливо, щоб педагог виступав не лише джерелом знань, а й партнером у діалозі, створював умови для активної мовленнєвої взаємодії та самостійного формування висловлювання.

Отже, розвиток умінь розповідати з опорою на художні твори базується на поєднанні психологічної готовності дитини до зв'язного мовлення, активного розвитку мовних здібностей, збагачення досвіду сприймання літературних текстів та цілеспрямованої педагогічної підтримки. Комплексний характер цих передумов забезпечує ефективне формування мовленнєвої компетентності старших дошкільників і створює основу для успішного навчання у шкільний період.

Особливості ознайомлення дітей старшого дошкільного віку з традиціями рідного краю

Анжеліка Бондар
Науковий керівник – доктор педагогічних наук, професор Н.Г. Тарарак

Ознайомлення дітей старшого дошкільного віку з традиціями рідного краю є важливим складником формування національної свідомості, духовності та ціннісних орієнтацій майбутнього громадянина. У період дошкільного дитинства закладаються основи емоційно-ціннісного ставлення до культури та історії свого народу, а тому систематичне й педагогічно продумане прилучення дітей до традицій сприяє розвитку особистісної ідентичності й вихованню поваги до національної спадщини.

Проблему формування у дітей уявлень про народні традиції досліджували О. Вишневський, Л. Артемова, Н. Гавриш, В. Сухомлинський та інші вчені, які підкреслюють значення етнокультурного середовища для гармонійного розвитку особистості. Науковці зазначають, що старший дошкільний вік є сенситивним періодом для формування інтересу до витоків народної культури, адже дитина вже здатна розуміти причинно-наслідкові зв’язки, символіку традицій і їх моральний зміст.

Особливості ознайомлення дітей старшого дошкільного віку з традиціями рідного краю зумовлені їхніми віковими потребами, пізнавальними можливостями та домінуванням наочно-образного мислення. Тому ефективним є використання інтерактивних, ігрових, художніх та емоційно насичених форм роботи. Однією з ключових умов є створення етнокультурного розвивального середовища: оформлення тематичних куточків, використання елементів народного побуту, музики, декоративно-ужиткового мистецтва. Важливу роль відіграють народні свята, календарно-обрядові дійства, що дають змогу дітям у природний спосіб занурюватися в традиційну культуру.

Серед методичних прийомів найбільш результативними є сюжетно-рольова гра, театралізація, ознайомлення з народними казками й легендами, дослідницько-пошукова діяльність, екскурсії до краєзнавчих музеїв або історичних місць. Залучення дітей до творчої діяльності – виготовлення народних іграшок, елементів декору, вивчення народних пісень і танців – сприяє не лише кращому засвоєнню знань, а й розвитку естетичного смаку та творчих здібностей.

Ефективність ознайомлення з традиціями рідного краю значною мірою залежить від взаємодії закладу дошкільної освіти та сім’ї. Спільні заходи, родинні майстер-класи, участь батьків у святкових дійствах підсилюють виховний ефект і забезпечують послідовність впливів.

Отже, ознайомлення дітей старшого дошкільного віку з традиціями рідного краю є важливою педагогічною умовою формування духовних і національних цінностей. Використання різноманітних методів, організація етнокультурного середовища та залучення родини створюють сприятливі умови для того, щоб діти не лише знали традиції свого народу, а й відчували їхню значущість у власному житті.

Вплив міждисциплінарних методик на розвиток уваги, пам'яті та комунікативних навичок дітей старшого дошкільного віку

Наталія Бондаренко
Науковий керівник - доктор педагогічних наук, професор Н.Г. Тарарак

Розвиток когнітивних та соціальних компетентностей у старшому дошкільному віці є однією з ключових задач сучасної педагогіки та психології. Особливу увагу приділяють формуванню довільної уваги, пам'яті та комунікативних навичок, оскільки вони визначають готовність дітей до навчання в школі. Сучасні дослідження показують, що традиційні методики, які обмежуються окремими дисциплінами, не завжди забезпечують комплексний розвиток цих функцій.

Міждисциплінарний підхід передбачає інтеграцію різних навчальних напрямів, зокрема природничо-наукових, мовних, художніх та математичних компонентів, у єдину навчальну діяльність. Це дозволяє поєднувати сенсорні, когнітивні та соціальні навички у процесі вирішення практичних завдань, що підвищує мотивацію дитини та стимулює активне засвоєння матеріалу.

Використання міждисциплінарних методик сприяє підвищенню концентрації уваги у дітей, оскільки завдання передбачають одночасне опрацювання кількох видів інформації. Наприклад, інтегровані вправи «література та мистецтво» або «математика та природознавство» стимулюють здатність дітей фокусувати увагу на завданні, перемикаючись між різними контекстами та символічними системами.

Дослідження психологів підтверджують, що подібні методики сприяють розвитку довільної пам'яті - здатності свідомо утримувати та відтворювати інформацію. Використання ігрових елементів, сюжетних історій та практичних завдань дозволяє закріплювати нові знання в різних сенсорних та когнітивних каналах, що підвищує ефективність навчання. Такі інтегровані підходи формують навички логічного мислення, послідовності дій та аналізу інформації, що є критично важливим для адаптації до шкільного навчання.

Комунікативні навички старших дошкільників формуються через спільну діяльність у групах та інтегровані проєкти, що включають елементи різних дисциплін. Міждисциплінарні завдання стимулюють взаємодію дітей у процесі обговорення, узгодження дій та вирішення конфліктів.

У процесі інтегрованого навчання діти вчаться будувати речення, висловлювати власні думки та аргументувати позицію, що підвищує рівень мовної компетентності та соціальної адаптації. Крім того, інтегровані завдання формують навички співпраці, вміння слухати партнерів, брати участь у колективному плануванні та оцінювати результати спільної діяльності.

Аналіз сучасних досліджень демонструє, що міждисциплінарні методики мають значний потенціал у розвитку уваги, пам'яті та комунікативних навичок у старшому дошкільному віці. Комплексна організація навчальної діяльності дозволяє інтегрувати когнітивні та соціальні процеси, підвищує мотивацію до навчання та забезпечує індивідуалізований підхід.

Таким чином, ефективним є баланс між структурованими педагогічними впливами та умовами для саморегульованого розвитку дитини.

Міждисциплінарні методики сприяють формуванню стійких когнітивних навичок, підготовці до шкільного навчання та розвитку компетентностей, необхідних для успішної соціальної взаємодії. Подальші дослідження можуть зосереджуватися на кількісному оцінюванні ефективності інтегрованих підходів у різних типах дошкільних закладів.

Народний свищик як засіб розвитку музичного слуху та ритму у дошкільників

Анастасія Букир
Науковий керівник – доцент М.О. Давидова

Сьогодні дошкільна освіта зорієнтована на всебічний розвиток дитини, зокрема на формування її музикальних здібностей. Більш того, музика є важливим засобом естетичного та емоційного виховання, сприяння гармонійному розвитку особистості, формує чуттєво-образне мислення та здатність до творчої самореалізації. Дієвим інструментом музичного виховання у дошкільному віці є використання народних музичних іграшок, які поєднують у собі пізнавальну ігрову та культурну функцію. Серед таких іграшок особливе місце посідає народний свищик, який є унікальним феноменом української культури.

Своєю чергою свищик – справжній феномен української народної культури. Це водночас музичний інструмент, дитяча іграшка і навіть оберіг. Свищики історично їх виробляли майстри гончарних промислів із залишків глини. На ярмарках ними давали здачу, купували як забавку для дітей, або дарували в якості сувеніру. Залежно від розміру фігурки і отвору свистунці та свищики мали різну висоту й унікальний тембр звуку. Сьогодні цей глиняний виріб є елементом Національної культурної спадщини, мистецькою та етнографічною цінністю.

Тому можна сказати, що народні музичні іграшки, зокрема свищик, мають особливе значення у вихованні дітей та розвитку музикального слуху та ритму у дітей дошкільного віку. Вони поєднують собі елементи гри, творчості та музики, що робить їх ефективним інструментом у формування музично-ритмічних навичок. Свищик сприяє розвитку музикального слуху. Під час гри дитина вчиться розрізняти висоту звуків силу їх звучання та тембр. Простота інструмента дозволяє дітям самостійно видобувати звуки й експериментувати з ними, що формує початкові уявлення про мелодію та звукоряд.

Також свищик розвиває відчуття ритму, а його виконання простих ритмічних вправ на народних свищиках допомагає дітям координувати слухи рух, оволодівати навичками музичного пульсу, розвивати увагу та пам'ять. Свищик має виховний і культуротворчий потенціал. Через ознайомлення з народною іграшкою дитина долучається до традицій свого народу, засвоює його символіку та образність. Така діяльність формує інтерес до української культури, виховує любов до рідних традицій.

Отже, використання народного свищика в дошкільній освіті є не лише цікавою ігровою діяльністю, але й важливим засобом розвитку музикального слуху, ритму та культурної ідентичності дитини.

Економічне виховання дітей старшого дошкільного віку в умовах сьогодення

Тетяна Галченко
Науковий керівник – кандидат педагогічних наук, доцент О.У. Холтобіна

Сучасне життя характеризується активним використанням цифрових технологій, що зумовило трансформацію не традиційних підходів до навчання Дистанційна та змішана форми навчання в освіті надають можливість педагогу не лише зберегти зміст виховного процесу, а й зробити його привабливим, інтерактивним та доступним для дитини у формуванні економічних уявлень, практичних навичок ощадливості, дбайливого ставлення до речей і праці дорослих.

Економічне виховання у дошкільному віці є першим кроком до усвідомлення соціально-економічних зв'язків, розуміння цінності людської праці, ресурсів та грошей.

В онлайн-умовах педагог має шукати нові форми та методи використання матеріалу, які забезпечують емоційне залучення дитини, наочність і гру як основний вид діяльності.

Одним із ефективних напрямів роботи є створення інтерактивних ігор та онлайн-занять, які дозволяють дітям засвоювати економічні поняття через ігрові ситуації. Наприклад: «магазинчик» – гра, де дитина виконує роль покупця або продавця, вчиться розрізняти товари, рахувати «гроші» та приймати економічні обґрунтовані рішення;

«Подорож гривника» – інтерактивна казка про подорож монетки, під час якої дитина знайомиться з процесом виробництва, праці, обміну та споживання;

«Економна сімейка» – серія онлайн-занять, спрямованих на виховання ощадливості, дбайливого ставлення до речей, енергоресурсів та продуктів харчування.

Для проведення занять рекомендовано такі контенти: LearningApps, Wordwall, Genially, Plag Звіт про виявлення ШІ 4, Canva, Kahoot. За допомогою таких програм створюються віртуальні картки, квести, вікторини, міні-комікси, у яких дитина може діяти, експериментувати, робити вибір і бачити результат своїх дій. Це забезпечує розвиток економічного мислення, логіки та соціальної активності.

Важливою складовою економічного виховання в онлайн-умовах є співпраця з батьками. Вихователь залучає родину до виконання простих практичних завдань:

- планування сімейних покупок;
- створення домашньої скарбнички;
- спільне виготовлення речей із вторинних матеріалів;
- перегляд і обговорення казок та мультфільмів економічного змісту.

Такий формат роботи допомагає поєднати виховний вплив дитсадка та сім'ї, формуючи в дитини перші життєві уявлення про економічні взаємини.

Ефективність економічного виховання в онлайн-форматі залежить від змісту навчального матеріалу. Вихователь, використовуючи інструменти цифрової педагогіки, може перетворити складні для дитини поняття на цікаві ігрові завдання, а економічну освіту – на захопливу подорож у світ праці, грошей і цінностей.

Онлайн-формат дозволяє створювати інтерактивні казки, міні-мультфільми, економічні комікси, які стимулюють пізнавальну активність, критичне мислення та самостійність.

Отже, економічне виховання в умовах сьогодення – це не просто навчання дітей рахунку чи знайомство з грошима. Це цілісна система педагогічних впливів, спрямованих на виховання економічно грамотної, бережливої та відповідальної особистості. Онлайн-освіта відкриває нові можливості для реалізації цього завдання, якщо педагог уміло поєднує традиційні виховні цінності з сучасними цифровими технологіями.

Український дитячий фольклор як засіб морально-естетичного виховання дошкільників

Олена Гамарець
Науковий керівник – кандидат педагогічних наук, доцент Д. О. Разуменко

Фольклор – це різновид усної поетичної творчості українського народу, якій притаманні колективний характер створення, широке розповсюдження, анонімність та варіативність виконання. Фольклор, народні традиції та гра є вагомими засобами виховного впливу у народній педагогіці.

В українській виховній традиції особливе місце посідають фольклорні тексти, що виступають джерелом народної мудрості, репрезентують національний світогляд і духовність та розглядаються як один із найефективніших складових народної педагогіки у процесі морально-естетичного формування підростаючого покоління.

Класифікація його форм і видів інтерпретуються в науковій літературі по-різному. У лексикографічних джерелах він визначається як різножанрова сукупність творів, пов'язаних із життям і побутом дітей різного віку, а також як багатожанрова система, що охоплює прозові, речитативні, пісенні та ігрові форми. До дитячого фольклору відносять зразки усної народної творчості класичного й сучасного походження, які функціонують у дитячому середовищі або виконуються спеціально для дітей.

Серед українського фольклору найбільшу групу становлять соціально-побутові казки, які всебічно відображають повсякденне життя, побут та суспільні реалії різних епох. Їх поділяють на дидактично-повчальні, сімейно-антагоністичні, жартівливі та сатиричні, які відповідно висвітлюють життєвий досвід, родинні взаємини, типові ситуації та соціальні вади.

До жанрової системи дитячого фольклору належить і українська дитяча пісня, яка відіграє суттєву роль у морально-естетичному вихованні. Вона відкриває дитині світ добра й справедливості, формує любов до матері, природи, рідного краю, а також сприяє засвоєнню звичаїв, традицій і духовних цінностей. Виконання таких пісень дає змогу дитині емоційно переживати художній зміст твору та формувати власне ціннісне ставлення. Українська народна дитяча пісня є найбільш доступним і поширеним жанром фольклору, що відповідає віковим особливостям дітей, поєднується з танцем, грою, музикою чи обрядовими діями та вирізняється завершеною мелодійною структурою, узгодженою зі змістом тексту.

Отже, український дитячий фольклор виступає доступним і багатофункціональним засобом морально-естетичного виховання дошкільників. Він забезпечує первинне пізнання навколишнього світу, формує систему моральних цінностей та передає культурні традиції народу через прості й образні форми усної народної творчості.

Педагогічні умови формування фізичної готовності дітей до навчання в школі

Наталія Геращенко
Науковий керівник – кандидат педагогічних наук, доцент І.О. Ларіна

Формуванню фізичної готовності дітей старшого дошкільного віку до навчання в школі будуть сприяти такі педагогічні умови.

До них належать урахування стану фізичного здоров'я кожної дитини; наявність позитивної мотивації до регулярних фізичних вправ; активне залучення батьків до спільної діяльності з підготовки дітей до шкільного навчання.Наявність великої кількості дітей, які часто хворіють на респіраторні інфекції, мають хронічні захворювання, недостатній фізичний розвиток і низький рівень фізичної підготовленості, свідчить про потребу вдосконалити систему фізичного виховання у дошкільних закладах. Завдання дорослих полягає у зміцненні здоров'я майбутніх громадян країни. Уже в дошкільному віці дитина засвоює основи гігієни, практичні вміння та навички, які допомагають зберігати, зміцнювати й формувати її здоров'я. Оцінювання стану здоров'я з урахуванням функціональних можливостей організму дозволяє правильно визначати навантаження під час фізичних вправ, тому першою педагогічною умовою є урахування фізичного стану кожної дитини.

Другою важливою умовою ми визначили наявність позитивної мотивації до регулярних занять фізичними вправами. Уся рухова діяльність дітей та оздоровчі заходи мають проводитися на позитивному емоційному тлі. Протягом експерименту створювалася атмосфера емоційного піднесення, успіху та підтримки. Успіх посилює природне прагнення дитини до активності, підвищує інтерес до занять, сприяє наполегливості та працездатності. Важливу роль у цьому відігравала гра як джерело позитивних емоцій. Під час ігрової діяльності формується нестресогенний психологічний клімат, що забезпечує саморегуляцію дитини, знижує рівень агресивності, імпульсивності та тривожності. Збалансований стан нервової системи позитивно впливає на роботу внутрішніх органів, тому діти стають спокійними, уважними, доброзичливими і радісними, що, своєю чергою, сприяє покращенню фізичного здоров'я.

Третьою педагогічною умовою, що забезпечує ефективне формування фізичної готовності до шкільного навчання, є активне залучення батьків до спільної роботи. Співпраця з родиною є одним із ключових напрямів діяльності. Закон України «Про освіту» зобов'язує батьків піклуватися про здоров'я дітей, їх фізичний та духовний розвиток і формування здорового способу життя. У дослідженні ми прагнули надати батькам теоретичні знання та практичні рекомендації щодо збереження і зміцнення здоров'я членів сім'ї. Усвідомлюючи прагнення батьків бачити своїх дітей здоровими та активними, ми залучали їх до фізкультурно-оздоровчих заходів у закладі дошкільної освіти, формуючи партнерські взаємини у спільній справі турботи про дитину.

Розвиток ігрової діяльності дошкільників засобами традиційної української іграшки

Альона Глітко
Науковий керівник – доцент М.О. Давидова

Ігрова діяльність є ключовим механізмом розвитку дітей дошкільного віку, адже через гру формуються когнітивні, емоційні, соціальні та моторні навички. Одним з ефективних засобів стимулювання розвитку є використання традиційних українських іграшок, які не лише розвивають дитину, а й сприяють ознайомленню з національною культурою та вихованню патріотичних цінностей.

В умовах глобалізації та швидких технологічних змін збереження культурної спадщини через ігрову діяльність набуває особливої актуальності. Традиційні українські іграшки (ляльки-мотанки, дерев'яні фігурки, глиняні та тканинні іграшки) мають просту форму і природні матеріали, що стимулює уяву та творчі здібності дитини. Вони дозволяють моделювати різні сюжети, створювати власні історії та розігрувати ролі, що особливо важливо для розвитку мовлення та соціальної взаємодії. За даними досліджень, діти, які активно граються з народними іграшками, демонструють найвищий рівень емпатії, уміння співпрацювати та організовувати спільну діяльність.

Гра з традиційними іграшками також сприяє розвитку дрібної моторики, що є важливим компонентом підготовки до письма та інших навчальних навичок. Простота конструкцій і використання природних матеріалів активізує експериментальне мислення, стимулює сенсорне сприйняття та сприяє творчому самовираженню. Наприклад, ляльки-мотанки можна перевдягати та змінювати, створюючи нові сюжети, а глиняні фігурки – використовувати у конструюванні ігор на логіку та планування. Соціальна функція таких іграшок проявляється у груповій взаємодії. Під час спільних ігор діти вчаться домовлятися, ділитися ресурсами, планувати спільну діяльність, а також розвивають навички лідерства та самоконтролю.

Педагог може інтегрувати традиційні іграшки у різні освітні напрямки: мовленнєві заняття, образотворче мистецтво, музичні та рухові активності, що робить навчання цікавим та ефективним. Крім розвитку основних навичок, використання народних іграшок має культурне значення. Діти знайомляться з історією та традиціями українського народу, що сприяє формуванню національної свідомості з раннього віку. Такі ігри допомагають зберігати зв'язок поколінь, адже діти можуть виготовляти іграшки разом з батьками чи педагогами, переймаючи традиційні техніки та знання.

Таким чином, ігрова діяльність, особливо із залученням традиційних українських іграшок, є потужним і багатофункціональним засобом комплексного розвитку дітей дошкільного віку.

Українська народна казка як засіб розвитку особистості дитини дошкільного віку

Тетяна Дзюба
Науковий керівник – кандидат педагогічних наук, доцент І.О. Ларіна

В українській освітній традиції важливе місце посідає дитячий фольклор, який є невід'ємною складовою народної педагогіки. Саме через усну народну творчість дитина не лише опановує рідну мову, а й, пізнаючи її виразність, естетичну довершеність і лаконізм, поступово долучається до культурних смислів свого народу. У цьому контексті особливої ролі набуває казка, оскільки вона у метафоричній та узагальненій формі дає змогу дитині осмислити фундаментальні уявлення про навколишній світ, добро і зло, а також сприяє подоланню невизначеності, формуванню здатності прогнозувати події та вибудовувати власні поведінкові стратегії на основі міфологічних моделей

Українські народні казки, в яких яскраво репрезентовано національну мовно-культурну своєрідність, містять необхідні компоненти образності й здійснюють вагомий виховний та освітній вплив на дитину. Завдяки їх змістовому та художньому багатству діти поглиблюють свої уявлення про довкілля, розвивають здатність до естетичного сприймання художнього слова, опановують мелодику, ритм і структурні особливості рідної мови.

Казка постає унікальним синтезом реальних життєвих уявлень і фантазійного вимислу, народного досвіду й колективних мрій. Саме через казкові сюжети діти отримують первинні уявлення про категорії часу й простору, про взаємодію людини з природою та предметним середовищем, а також засвоюють початкові моральні орієнтири — розрізнення добра і зла. Спостерігаючи за долями персонажів, емоційно переживаючи події та занурюючись у мовно-образну систему казки, дитина формує власну картину світу, що згодом визначатиме її ставлення до довкілля, реакції в різних ситуаціях та вибір моделей поведінки.

Емоційні переживання, які пробуджує казка, сприяють глибшому відчуттю національного колориту й художнього забарвлення народної творчості. Українські казкові персонажі, зазвичай наділені надзвичайною силою, незвичайною красою чи здатністю долати виняткові труднощі, виступають носіями зразкових моральних якостей. Традиційна казкова манера оповіді включає усталені зачинні та фінальні формули, що відразу створюють відповідний емоційно-образний фон, наприклад: «Ну, казки, хоч і не вміючи, а треба казать», «Тут і казці кінець, а хто слухав, тому огурець», «Живуть і хліб жують, і постолом добро возять», «І я там був, мед-вино пив, у роті не було, а по бороді текло».

Особлива структура української народної казки, що поєднує ритмізацію оповіді, композиційну чіткість та виразну образність мови, створює сприятливі умови для розвитку мислення, уяви та мовної чутливості дітей, а також формує

здатність відтворювати художні засоби в різних видах творчої діяльності. Через систематичне ознайомлення з казками старші дошкільники оволодівають рідною мовою на вищому естетичному рівні, поглиблюють розуміння її краси, лаконічності, мелодійності й культурної насиченості. Чим частіше дитина слухає казкові тексти, тим інтенсивніше збагачується її словниковий запас, формується відчуття гармонії мовлення та усвідомлення переносних значень слів.

Засоби формування у дітей дошкільного віку фінансової грамотності

Тетяна Дорошенко
Науковий керівник – доктор педагогічних наук, професор В.М. Гриньова

Важливу роль у формуванні фінансової грамотності відіграють засоби, які вихователь має використовувати в освітньому процесі. Традиційно їх класифікують на демонстраційні (використовувані дорослими) та роздаткові (призначені для роботи дітей); візуальні (орієнтовані на зорове сприймання), аудіальні (спрямовані на слухове сприймання), аудіовізуальні (забезпечують одночасне зорово-слухове сприймання); природні (натуральні) та штучні (створені людиною); реальні (існуючі в дійсності) та віртуальні (умовні, потенційно можливі), тощо.

На думку Т. Богдан та Н. Найдьон, пріоритетними слід уважати ті засоби, які спрямовані на активізацію різних видів діяльності дітей, безпосередньо пов’язаних із формуванням фінансової грамотності старших дошкільників. До них відносять:

- читання (сприймання) художньої літератури: книги для дитячого читання, зокрема аудіокниги, а також ілюстративні матеріали;
- пізнавально-дослідницькі засоби: натуральні предмети для дослідження, макети, карти, моделі, картини;
- ігрові засоби: різноманітні ігри та іграшки;
- трудові засоби: обладнання та інвентар для виконання різних видів праці;
- комунікативні засоби: дидактичний матеріал та електронні освітні ресурси;
- продуктивні засоби: обладнання й матеріали для ліплення, аплікації, малювання та конструювання;
- музично-художні засоби: дитяча музика, музичні інструменти та відповідний дидактичний матеріал;
- рухові засоби: обладнання для вправ із ходьби, бігу, повзання, лазіння, стрибання, а також для занять із м'ячем та іншими предметами

Необхідно також активно впроваджувати та використовувати засоби, що мають інтерактивний характер, тобто функціонують у діалоговому режимі як форма взаємодії дитини із відповідним засобом навчання, оскільки наявність зворотного зв’язку істотно підвищує ефективність формування фінансової грамотності.

В організації процесу формування фінансової грамотності доцільно застосовувати як традиційні методи — гру, бесіду, читання, екскурсії та спостереження, — так й інтерактивні підходи, зокрема проєктну діяльність, ситуаційні завдання, майстерні, вікторини та конкурси, театралізовані постановки, ТРВЗ, моделювання, колекціонування, інтелект-карти Тоні Б’юзена, кейс-метод, а також рольові формати на зразок «маленький блогер» чи «маленький фінансист». Всі зазначені види роботи вирізняються інтегративним характером та спрямованістю на розвиток різних сфер дитячої активності.

Такий підхід забезпечує комплексний вплив на пізнавальний розвиток дітей і створює умови для ефективного формування основ фінансової грамотності в старшому дошкільному віці.

Розвиток пізнавальної активності дошкільників у процесі інтеграції STEM-освіти

Руслан Забара
Науковий керівник - доктор педагогічних наук, професор Н.Г. Тарарак

Пізнавальна активність є однією з ключових складових готовності дитини до навчання, а STEM-освіта створює оптимальні умови для її стимулювання. Інтеграція науки, технологій, інженерії та математики у повсякденну діяльність дошкільників дозволяє організовувати навчальний процес через практичні, ігрові та дослідницькі завдання, що заохочують дітей ставити запитання, робити спостереження та робити власні висновки.

Використання лабораторних куточків, конструкторів, математичних ігор, експериментальних наборів та цифрових ресурсів активізує дитячу допитливість і сприяє розвитку логічного та критичного мислення. Наприклад, прості експерименти з водою, пісочком або магнітами допомагають дітям усвідомити причинно-наслідкові зв’язки, а побудова моделей та простих механізмів розвиває просторову уяву та навички планування. Дослідницькі проекти та групові завдання стимулюють навички співпраці, комунікації та прийняття рішень у команді, а елементи ігрової діяльності зберігають високий рівень мотивації та емоційного залучення.

Важливим аспектом є педагогічна підтримка через «педагогіку запитування», коли дорослий стимулює дитину висловлювати гіпотези, планувати експерименти, аналізувати результати та формулювати висновки. Педагог може використовувати відкриті запитання, пропонувати альтернативні варіанти дій та заохочувати самостійний пошук рішень, що формує у дітей дослідницьку позицію та навички самостійного мислення.

Особливу увагу приділяють сенсорним і маніпулятивним завданням, які дозволяють дітям з різними темпами розвитку та індивідуальними особливостями брати активну участь у дослідницькому процесі. Використання матеріалів з різною текстурою, формою та вагою стимулює сприйняття та пізнавальні навички, а інтерактивні та мультимедійні ресурси підвищують мотивацію та цікавість дітей до навчання, роблячи пізнавальну діяльність більш наочною, доступною та емоційно привабливою.

Важливим є і поєднання STEM-освіти з іншими напрямами розвитку, зокрема мовленнєвим, художньо-естетичним та соціально-емоційним. Наприклад, під час проведення спостережень за рослинами або тваринами діти не лише роблять наукові записи, а й описують спостереження словами, малюють схеми та діляться результатами з однолітками, що формує комплексний підхід до навчання і стимулює різні види пізнавальної активності.

У результаті інтеграції STEM-освіти у дошкільні заклади формується стійка пізнавальна активність, допитливість, ініціативність та готовність до самостійного освоєння нових знань. Діти набувають навичок критичного та творчого мислення, здатності до самостійного планування дослідів і аналізу результатів, що закладає основу для успішного подальшого навчання та особистісного розвитку у сучасному освітньому середовищі.

STEM-підхід у дошкільній освіті: від гри до науки

Вікторія Іскра
Науковий керівник - кандидат педагогічних наук, доцент М.В. Чернявська

Сучасний освітній простір перебуває у стані постійного оновлення, що зумовлено швидким розвитком науки, техніки та інформаційних технологій. Одним із найперспективніших напрямів модернізації дошкільної освіти є впровадження STEM-підходу (Science, Technology, Engineering, Mathematics), який забезпечує інтеграцію природничо-наукових знань, інженерного мислення, технологічної творчості та математичної логіки в єдину систему навчання.

STEM-освіта у закладі дошкільної освіти (ЗДО) – це не просто раннє знайомство з наукою, а спосіб формування в дітей умінь досліджувати, аналізувати, експериментувати, робити висновки, мислити критично й творчо. Її ключовий принцип: навчання через діяльність і гру, адже саме гра є провідним видом діяльності дошкільника. Завдяки ігровим формам діти природно переходять від елементарних спостережень до усвідомлених експериментів і дослідницької діяльності.

STEM-підхід у дошкільній освіті ґрунтується на таких педагогічних принципах: інтеграція знань із різних галузей (природознавства, технологій, математики, мистецтва, конструювання); практична спрямованість (засвоєння знань через дію, дослід, гру, експеримент); командна робота (розвиток умінь співпрацювати, вислуховувати, обговорювати); проблемно-дослідницький підхід (створення ситуацій, у яких дитина самостійно шукає відповіді на запитання); емоційне залучення (навчання через цікавість, здивування, відкриття).

У практиці ЗДО реалізація STEM-освіти здійснюється через різноманітні форми діяльності: дослідницькі міні-проєкти («Як росте квасоля», «Чому літає літак?», «Як з’являється веселка?»); ігри-експерименти (вимірювання, спостереження, створення моделей); конструкторську діяльність із використанням LEGO, кубиків, природних матеріалів; інтерактивні заняття з елементами технологій (мультимедійні презентації, освітні відео, цифрові лабораторії); тематичні тижні або дні науки («День винахідника», «Майстерня маленького інженера»).

Важливою умовою ефективного впровадження STEM-підходу є створення розвивального середовища, яке стимулює пізнавальну активність. Це можуть бути куточки дослідника, міні-лабораторії, набори для експериментів, освітні ігри, інтерактивні панелі, сенсорні столи. Таке середовище має заохочувати дітей до дослідження, пошуку, спостереження, винахідництва.

Роль вихователя у STEM-освіті змінюється: він стає не лише носієм знань, а партнером, наставником і фасилітатором дитячої пізнавальної діяльності. Завдання педагога – підтримати природну цікавість, допомогти поставити запитання, спрямувати дослідження, створити ситуацію успіху. Вихователь має заохочувати дітей до міркувань, припущень, обговорення, допомагати робити висновки на основі власного досвіду.

Використання STEM-технологій у дошкільній освіті дає змогу досягти таких результатів: розвиток дослідницької активності, логічного та критичного мислення; формування навичок експериментування, аналізу й узагальнення;

виховання допитливості, спостережливості, ініціативності; формування елементарних понять про природні явища, техніку, матеріали; розвиток комунікативних та соціальних компетентностей через спільну діяльність.

Таким чином, STEM-підхід у дошкільній освіті – це міст між грою та наукою, між дитячою цікавістю і пізнанням. Він формує у дітей навички XXI століття – уміння думати, досліджувати, творити, співпрацювати. Систематичне впровадження STEM-елементів у роботу ЗДО сприяє підвищенню якості освіти, розвитку креативності та наукового мислення, готує дитину до подальшого навчання в Новій українській школі та успішного життя в технологічному світі.

Формування граматичної компетенції дітей дошкільного віку в структурі мовленнєвого розвитку

Тетяна Казьонна
Науковий керівник – доктор педагогічних наук, професор В. М. Гриньова

Формування мовленнєвої компетентності є ключовим завданням дошкільної освіти, оскільки належний рівень розвитку мовлення забезпечує засвоєння дитиною широкого спектра соціальних і пізнавальних умінь.

Мовленнєва компетентність охоплює фонетичний, лексичний, граматичний, діалогічний і монологічний складники. Граматична компетенція передбачає неусвідомлене вживання граматичних форм рідної мови відповідно до законів і норм граматики (роду, числа, відмінка, кличної форми, тощо), розвиток чуття граматичної форми, а також сформованість корекційних навичок щодо правильності використання граматичних норм.

У дошкільному віці особливо важливо формувати у дитини здатність будувати граматично правильне мовлення, що передбачає дотримання в процесі спілкування основних граматичних норм, представлених у вигляді правил, які охоплюють словотворення частин мови, відмінювання і дієвідмінювання слів, узгодження, побудову речень певних структурних типів, тощо. Водночас граматична правильність мовлення нерозривно пов’язана з безпосереднім мовленнєвим досвідом, оскільки чуття граматичної форми формується не лише в процесі цілеспрямованого навчання, а й у ході самостійної мовленнєвої діяльності.

У мовленні дітей дошкільного віку спостерігаються різні типи граматичних помилок на рівні словотворення, морфології та синтаксису: утворення ненормативних слів, порушення правил словозміни, неправильне використання форм частин мови та відхилення від нормативного порядку слів у реченні. Формування граматично правильного мовлення передбачає систематичний контроль і попередження помилок, надання зразка нормативного мовлення та використання ефективних методів роботи як на заняттях, так і в повсякденній взаємодії. Серед методів, що сприяють засвоєнню граматичних норм, вирізняються дидактичні ігри, спеціальні мовленнєві вправи, робота з наочністю, переказ художніх творів, читання віршів і складання дітьми розповідей за визначеним набором слів або заданою тематикою.

Отже, граматична компетенція є одним із базових структурних компонентів мовленнєвої компетентності дошкільника. Вона проявляється в неусвідомленому, але нормативному вживанні граматичних форм рідної мови відповідно до правил морфології, словотвору та синтаксису, у сформованості чуття граматичної правильності та здатності коригувати власне мовлення відповідно до граматичних норм.

Казка як інструмент формування емоційної компетентності дошкільників

Софія Калабіна
Науковий керівник - кандидат педагогічних наук, доцент О.У. Холтобіна

Сучасна дошкільна освіта дедалі більше зосереджується на розвитку емоційної компетентності - здатності дитини усвідомлювати, виражати й регулювати власні емоції, розуміти почуття інших людей. Саме цей компонент є фундаментом для формування емоційного інтелекту, соціальної адаптованості, емпатії та психологічної стійкості. Одним із найефективніших засобів розвитку емоційної сфери у дошкільному віці є казка, яка природно поєднує пізнавальний, моральний і терапевтичний потенціал.

Казка виступає для дитини безпечним простором емоційного досвіду, у межах якого вона може досліджувати почуття, моделювати складні ситуації та знаходити способи їх подолання. Через символи, метафори, образи героїв дитина вчиться розпізнавати добро і зло, страх і сміливість, радість і сум, тобто оволодіває мовою емоцій. Психологічні дослідження доводять, що слухаючи й обговорюючи казку, діти проектують на її персонажів власні переживання, а це допомагає переробляти емоційні напруження й набувати досвіду саморегуляції.

Вихователь, використовуючи казку як педагогічний інструмент, може спрямовувати емоційний розвиток дитини через різні форми діяльності: читання, драматизацію, обговорення, творчі завдання (малювання емоцій героїв, складання альтернативного фіналу, створення власної казки). Такі вправи формують уміння називати та пояснювати емоції, сприяють розвитку емпатії, рефлексії, здатності до співпереживання.

Особливе значення казкотерапевтичні технології мають в умовах воєнного стану та соціальної нестабільності, коли діти часто стикаються зі страхом, тривогою, невизначеністю. Казка стає способом психологічної підтримки, допомагає дитині осмислити власний досвід, знизити рівень тривожності, сформувати почуття безпеки та віри в добро. Через образи героїв дитина отримує модель поведінки в складних життєвих ситуаціях, засвоює соціально прийнятні способи емоційного реагування.

Таким чином, казка в дошкільній освіті - це не лише засіб розвитку мовлення чи уяви, а потужний педагогічний і психотерапевтичний ресурс, що формує основи емоційної культури, сприяє становленню моральних орієнтирів, внутрішньої гармонії й соціальної зрілості дитини. Її систематичне використання в освітньому процесі забезпечує цілісний розвиток особистості дошкільника, роблячи процес виховання не лише ефективним, а й глибоко гуманістичним.

Вплив розвивальних ігор на інтелектуальний розвиток дітей старшого дошкільного віку

Олена Ковалькова
Науковий керівник – кандидат педагогічних наук, доцент С.Ю. Бакай

Сучасний світ вимагає від дітей аналітичного мислення та самостійності, і, на мою думку, цей інтелектуальний фундамент має закладатися вже в старшому дошкільному віці, адже застарілі методики вже не відповідають вимогам часу.

Основна проблема, яку ми спостерігаємо, полягає в тому, що надмірний контроль дорослих та обмеження ініціативи призводять до виховання пасивних та безініціативних дітей, нездатних до адаптації, тому необхідно терміново модернізувати педагогічні стратегії. Ми ґрунтуємося на тому, що гра є провідним, найприроднішим засобом пізнання світу, як це науково доведено класиками та підтверджено сучасними українськими науковцями, які доводять її незамінний вплив на мовленнєвий, логіко-математичний та творчий розвиток дитини.

Дитина від самого народження поглинає навколишню інформацію. У дошкільному періоді формуються основи її розумового потенціалу. Отже, для того щоб прискорити процес пізнання світу, необхідно створити систему регулярних розвиваючих ігор.

Саме систематизовані розвивальні ігри впливають на ключові складові інтелекту. Слід підкреслити, що правильно підібрані ігри чи то логічні конструктори, ігри на класифікацію чи пошук закономірностей створюють пізнавальну допитливість, стимулюючи дитину до самостійного пошуку рішень та глибокого аналізу ситуацій, що, на мій погляд, є набагато ефективнішим, ніж механічне виконання завдань.

Ми деталізуємо, що ігри активно розвивають логіку (через сортування та лабіринти), пам'ять і увагу (через запам'ятовування послідовностей) та формують зв'язне мовлення (через необхідність обговорення правил та дій). Крім когнітивного зростання, гра також є найкращим способом для морально-соціального виховання, вчить співпраці, толерантності та емпатії, що є критично важливим для соціалізації.

Я вважаю, що ключем до успіху є систематичність і різноманітність ігор, які повинні бути ретельно адаптовані до рівня дитини, не перетворюючись на нудний урок, а навпаки заохочувати творчість, самостійність та самоаналіз після завершення.

Отже, структуровані розвивальні ігри є міцною та незамінною основою для комплексного формування гнучкого, адаптивного та креативного мислення дошкільнят, готуючи їх до успішного навчання у школі та викликів дорослого життя.

Використання народної іграшки як засобу естетичного виховання дошкільників

Людмила Колєснік
Науковий керівник – доцент М. О. Давидова

Народна іграшка є універсальним та ефективним засобом естетичного виховання дошкільників, оскільки несе в собі художню культуру народу, розвиває почуття прекрасного, формує естетичні смаки та творчі здібності дитини.

Художньо-естетичний вплив народної іграшки базується на її художніх особливостях. Вона має лаконічні, узагальнені форми, які легко сприймаються дитиною і залишають простір для дитячої фантазії (наприклад, глиняні фігурки тварин, дерев'яні коники).

Їй притаманна гармонія кольору та розпису. Іграшки, особливо керамічні (Опішня, Косів) та дерев'яні (Яворів), вирізняються яскравими, чистими кольорами та символічним розписом (рослинні орнаменти, геометричні фігури, оберегові знаки). Знайомство з ними розвиває кольоросприйняття та розуміння композиції.

Народна іграшка – це втілення образності та казковості, а також екологічність матеріалів. Чарівний світ образів, втілених у традиційних іграшках (лялька-мотанка, вершники, птахи-свищики), наповнений поезією, гумором та оптимізмом, що пробуджує у дітей емоційний відгук та творчу уяву. Використання природних матеріалів (глина, дерево, солома, тканина, лоза) прищеплює любов до природи, відчуття природної краси та духовної чистоти виробу.

Для реалізації естетичного потенціалу народної іграшки в закладі дошкільної освіти доцільно використовувати такі методи: методи ознайомлення та сприймання (мистецтвознавчий аспект), методи ігрової діяльності (практичний аспект), методи художньо-творчої діяльності (творчий аспект), метод створення розвивального середовища

Використання усіх цих методів у роботі з дошкільниками сприяє розвитку у дітей естетичного смаку, вміння милуватися витвором мистецтва, розумінню гармонії форми та кольору, формуванню творчих здібностей, дрібної моторики, відчуття ритму та композиції, розвитку образного сприйняття, творчої ініціативи, засвоєнню етико-естетичних норм народного побуту, збагаченню духовного світу, розвитку емоційної сфери та уяви.

Таким чином, народна іграшка є «грайливим дзеркальцем» життя народу, через яке дитина не лише пізнає світ, а й навчається бачити, цінувати і створювати красу.

Українська народна іграшка як джерело знайомства дошкільників з народним побутом та історією

Дар’я Конєва
Науковий керівник – доцент М. О. Давидова

Народна іграшка (цяцька, забавка, ляля) є неоціненним національним надбанням та елементом духовної культури, що стоїть в одному ряду з рідною мовою, казкою та піснею. Вона виступає спадщиною, яка передає культурний досвід народу від покоління до покоління.

Іграшка є своєрідною пам'яттю народу, що несе інформацію про його прадавнє та історичне минуле, відображаючи життя, побут, звичаї та обряди українців.

Іграшка виступає як провідник у народний побут. Вивчення народної іграшки знайомить дошкільників із традиційними матеріалами (дерево, глина, солома, тканина, сир) та ремеслами (гончарство, різьбярство, мотання), які були поширені в побуті (наприклад, глиняні свищики, дерев'яні коники, ляльки-мотанки).

Через гру з народною іграшкою діти імітують та відтворюють трудові дії та соціальні взаємини дорослих (гра в «господарство», «ярмарок»), що сприяє засвоєнню знань про навколишню дійсність та вихованню любові до праці.

Також, дуже важливим є обрядова та символічна роль народної іграшки. Багато народних іграшок виконували не лише функцію забавки, але й оберега. Наприклад, ляльки-мотанки, виготовлені без обличчя, мали сакральне значення та символізували зв'язок з родом. Іграшки були невід’ємною частиною календарно-обрядових свят. Прикладом є випікання фігурок із тіста («жайворонки», «півники», «коники») до Різдва чи Великодня. Це знайомить дітей з народною обрядовістю та її циклічністю. Яскраві кольори та декоративні елементи іграшок несуть глибоку символіку (червоний – життєва сила; зелений – природа). Це формує естетичні почуття та розуміння самобутніх рис естетики народу.

Українська народна іграшка має виховне значення для дошкільників.

По-перше, це пізнавальний розвиток дошкільників. Іграшка є ключовим засобом пізнання дитиною світу та культури рідного народу, допомагаючи їй зрозуміти своє місце у світі та поважати культуру предків.

По-друге, це формування особистості дитини. Використання народної іграшки в освітньому процесі є основою для формування національної свідомості, ціннісного ставлення до традицій та розвитку творчої активності дошкільників.

Таким чином, народна іграшка виступає мініатюрною моделлю світу дорослих та історичного контексту, дозволяючи дошкільнику пізнавати історію життя та культуру рідного народу через безпосередню, емоційно насичену гру.

Удосконалення методів управління конфліктними ситуаціями в педагогічному колективі закладу дошкільної освіти

Олена Корзюк
Науковий керівник – доктор педагогічних наук, професор Н.Г. Тарарак

Ефективне управління конфліктними ситуаціями в педагогічному колективі закладу дошкільної освіти є важливою умовою стабільного функціонування закладу, забезпечення здорового психологічного клімату та підвищення якості освітнього процесу. Конфлікти в колективі неминучі, оскільки виникають на підґрунті різних професійних інтересів, стилів роботи, рівнів відповідальності, індивідуально-психологічних особливостей працівників. Однак саме від рівня управлінської культури керівника, організації комунікації та застосування відповідних технологій залежить, чи переросте конфлікт у деструктивне протистояння, чи стане ресурсом для розвитку.

Наукові підходи до проблеми конфліктології, представлені у працях К. Левіна, Р. Блейка, М. Дойча, в українській педагогіці - Л. Карамушки, В. Семиченко, Г. Балла, - підкреслюють, що ефективне управління конфліктами передбачає їх своєчасне виявлення, правильну діагностику причин і вибір оптимальної стратегії розв’язання. Дослідники зазначають, що у сфері дошкільної освіти конфлікти часто мають комунікативну природу, зумовлену нерозумінням, недостатньою взаємодією або порушенням професійної етики.

Удосконалення методів управління конфліктами в педагогічному колективі передбачає системну роботу в кількох напрямах. Перший - створення сприятливого психологічного клімату, що знижує ймовірність виникнення конфліктів. Це досягається шляхом організації відкритого діалогу, регулярних педагогічних рад, тренінгів з комунікації та формування командної взаємодії. Другий напрям - розвиток компетентності керівника у сфері медіації та конфлікт-менеджменту. Сучасний управлінець має володіти навичками активного слухання, емпатії, ненасильницького спілкування, а також володіти техніками переговорів і фасилітації.

Ефективними методами управління конфліктними ситуаціями є моделювання проблемних ситуацій та їх обговорення під час колективних зустрічей, впровадження правил професійної взаємодії, використання методів коучингу та супервізії. Доцільним є застосування стратегій компромісу та співробітництва, що спрямовані на задоволення потреб усіх сторін і досягнення конструктивного рішення. Особливу увагу слід приділити профілактиці конфліктів: вчасному інформуванню колективу про зміни, справедливому розподілу навантаження, підтримці молодих фахівців, формуванню корпоративної культури.

Важливою умовою удосконалення управління конфліктами є формування культури відкритості й довіри, де кожен працівник має можливість висловити свою думку без страху осуду. У такому середовищі конфлікт розглядається не як загроза, а як можливість позитивних змін. Продуктивними виявляються також індивідуальні консультації, залучення психолога, регулярний моніторинг задоволеності співробітників умовами праці.

Отже, удосконалення методів управління конфліктними ситуаціями в педагогічному колективі закладу дошкільної освіти є важливим завданням сучасного менеджменту. Впровадження комплексної системи профілактики, розвитку комунікативної компетентності та використання конструктивних стратегій взаємодії забезпечує гармонійний психологічний клімат, підвищує ефективність роботи колективу та сприяє стабільному функціонуванню закладу.

Формування у дошкільників правил поведінки в колективі у процесі використання рухливих ігор

Аліна Кривозуб
Науковий керівник – кандидат педагогічних наук, доцент С. Ю. Бакай

В умовах сучасного освітнього процесу ефективним засобом соціально-морального виховання виступає рухлива гра, що поєднує елементи фізичного, емоційного та інтелектуального розвитку. Її колективний характер забезпечує природне входження дитини у соціум, сприяє виробленню дисциплінованості, витримки, доброзичливості та почуття справедливості.

Старший дошкільний вік характеризується підвищеною емоційністю, потребою у спілкуванні, розвитком уяви, самосвідомості та довільної поведінки. Діти починають осмислювати свої вчинки, прагнуть справедливості, потребують визнання та підтримки дорослого. Рухливі ігри – це природна форма діяльності дитини, де виконання правил стає аналогом дотримання суспільних норм. У грі діти навчаються контролювати емоції, координувати власні дії з діями партнерів, домовлятися та досягати спільного результату. Порушення правил одразу впливає на перебіг гри, тому дошкільники швидко усвідомлюють значення чесності, відповідальності та поваги до інших.

Важливою умовою ефективності є емоційно позитивне середовище, у якому педагог підтримує ініціативу дітей, схвалює прояви взаємодопомоги, коментує приклади правильної поведінки. Обговорення підсумків гри допомагає дітям зрозуміти, які дії сприяють успіху колективу, а які його порушують. Таке поєднання рухової активності з моральним аналізом ситуацій, створює підґрунтя для переходу від зовнішньої дисципліни до внутрішньої саморегуляції.

У системі фізкультурно-оздоровчих занять доцільно використовувати різні види рухливих ігор: командні, сюжетні, змагальні, кооперативні («Естафета друзів», «Передай м’яч», «Будь уважним» тощо). Вони розвивають, не лише швидкість, координацію та гнучкість, але і комунікативні вміння, терпимість, почуття відповідальності за результат команди. Регулярне включення таких ігор у навчально-виховний процес сприяє створенню сприятливого психологічного клімату, зниженню рівня конфліктності та формуванню позитивних міжособистісних стосунків у групі.

Таким чином, рухлива гра є універсальним педагогічним інструментом, що забезпечує гармонійне поєднання фізичного розвитку дитини з формуванням її морально-поведінкової культури. Через гру дошкільник засвоює правила колективного життя, вчиться діяти узгоджено, приймати рішення та нести відповідальність за спільний результат. Рухливі ігри не лише зміцнюють здоров’я дітей, але і водночас, виступають ефективним засобом виховання основ соціальної компетентності та готовності до навчання у школі.

Педагогічні умови формування толерантності та прийняття у дитячому колективі

Наталія Кулаченко
Науковий керівник - доктор педагогічних наук, професор Н.Г. Тарарак

Сучасна система освіти України орієнтована не лише на засвоєння знань, а й на розвиток духовно-моральних якостей, які сприяють гармонійному співіснуванню особистостей у соціумі. Однією з провідних серед них є толерантність - здатність з повагою ставитися до інших людей, незалежно від їхніх переконань, національності, статі, соціального статусу чи особистісних особливостей. Формування толерантності у дитячому колективі є важливою умовою успішної соціалізації особистості та запорукою мирного співжиття у демократичному суспільстві.

На думку І. Беха (2020), процес виховання толерантної особистості вимагає створення особливого педагогічного середовища, у якому домінують гуманістичні цінності, повага до гідності кожної дитини, підтримка та прийняття індивідуальності. Саме в дитячому колективі закладаються основи культури спілкування, взаєморозуміння та співпраці.

У науковій літературі поняття «толерантність» тлумачиться як складне особистісне утворення, що включає моральну, емоційну та поведінкову компоненти. Л. Артемова визначає толерантність як інтегративну якість, яка формується у процесі спільної діяльності та міжособистісного спілкування дітей. Вона підкреслює, що саме в ранньому віці дитина засвоює моделі поведінки, пов'язані з прийняттям чи неприйняттям іншого.

Більшість українських науковців, а саме: І. Бех, В. Кузь, О. Савченко, О. Сухомлинська, наголошують, що ефективність формування толерантності залежить від створення сприятливих педагогічних умов, серед яких ключовими є: гуманізація освітнього середовища; педагогічна підтримка індивідуальності кожної дитини; організація колективної діяльності на засадах співпраці; в икористання інтерактивних методів виховання; співпраця ЗДО та сім'ї; поняття прийняття тісно пов'язане з толерантністю, проте акцентує увагу на емоційно-поведінковому аспекті - готовності приймати іншого таким, яким він є.

Ефективними педагогічними засобами у цьому напрямі є: створення ситуацій успіху для кожної дитини; спільне вирішення конфліктів через діалог; розвиток емпатії через обговорення емоційних станів героїв літературних творів або життєвих прикладів; організація парної та групової роботи, що передбачає взаємну допомогу.

Вихователь виступає центральною фігурою у вихованні толерантності, адже саме його поведінка є взірцем для наслідування. Педагог має володіти високим рівнем емоційного інтелекту, демонструвати повагу до думки кожної дитини.

Отже, формування толерантності та прийняття у дитячому колективі - це складний і тривалий процес, який потребує створення цілісної системи педагогічних умов. До таких умов належать гуманізація освітнього середовища, підтримка індивідуальності кожної дитини, організація спільної діяльності на засадах співпраці, використання інтерактивних методів виховання та активна взаємодія ЗДО з родиною.

Роль народної іграшки у патріотичному вихованні дошкільників

Анна Лисенко
Науковий керівник – доцент М. О. Давидова

Українська народна іграшка є потужним засобом патріотичного виховання дошкільників, оскільки вона акумулює в собі національні традиції, духовні цінності, історичну пам'ять та естетику народу. Використання народної іграшки в освітньому процесі ЗДО сприяє формуванню національної свідомості, любові до Батьківщини та ціннісного ставлення до української культури.

Народна іграшка виконує низку важливих функцій у формуванні патріотичних почуттів. Перш за все, іграшка є носієм культурної спадщини. Знайомство з іграшками (керамічними свищиками, дерев'яними кониками, ляльками-мотанками) дає дітям уявлення про побут, ремесла та художні традиції українців. Вона є джерелом знань про регіони. Різноманіття іграшок (опішнянська кераміка, яворівська дерев'яна іграшка) знайомить дошкільників із локальними особливостями та розмаїттям культури України. Народна іграшка впливає на формування естетичного смаку дошкільників. Барвистість, символіка розпису та прості, але виразні форми народних іграшок розвивають художньо-естетичне сприйняття та почуття краси, що є основою для гордості за свою культуру. Також, вона сприяє стимулюванню творчості та праці у дітей.

Процес виготовлення найпростіших іграшок (наприклад, ляльки-мотанки) із природних або підручних матеріалів прищеплює любов до праці, повагу до майстрів та розуміння цінності рукотворних речей. Іграшка є невід'ємним атрибутом гри. Сюжетно-рольові ігри з народними іграшками (наприклад, «Ярмарок», «Сім'я», де лялька-мотанка може бути оберегом або лялькою) допомагають засвоїти соціальний досвід, народні звичаї та моделі поведінки, властиві українцям (доброзичливість, гостинність).

Для ефективного патріотичного виховання народну іграшку можна використовувати в таких формах роботи: проведення занять-екскурсій до куточка народознавства або віртуального музею народної іграшки, розповіді про історію виникнення та символіку різних видів іграшок (глиняних, дерев'яних, з тіста, трави, тканини) та їхнє призначення, майстер-класи з виготовлення простих народних іграшок (ляльки-мотанки, іграшки з трави/соломи, ліплення з глини чи солоного тіста). Це формує практичні навички та зв'язок із традиціями, дидактичні та сюжетно-рольові ігри, спрямовані на закріплення знань про іграшки та їхнє походження.

Отже, використання народної іграшки – це жива традиція, що зберігає зв'язок поколінь і є важливим фундаментом для виховання справжніх патріотів.

Роль художньо-естетичної діяльності у формуванні уяви та фантазії дошкільників

Єлизавета Літовка
Науковий керівник - кандидат педагогічних наук, доцент О.У. Холтобіна

Художньо-естетична діяльність відіграє важливу роль у всебічному розвитку дітей дошкільного віку, зокрема у формуванні уяви та фантазії, які є основою творчого мислення та самовираження. Уяву визначають як здатність дитини створювати внутрішні образи, моделювати нові ситуації та відображати їх у творчій діяльності (Богуш, 2005). Фантазія, у свою чергу, забезпечує можливість вільного поєднання елементів дійсності, створення нових образів і ситуацій, що виходять за межі конкретного досвіду дитини (Капустіна, 2013).

Дослідження сучасних педагогів доводять, що заняття образотворчим мистецтвом, ліпленням, аплікацією, музично-ритмічними та театральними вправами значно активізують розвиток уяви дошкільників (Гончаренко, 2018). У процесі художньої діяльності дитина вчиться створювати образи, моделювати сюжетні ситуації, передавати емоції та переживання за допомогою різних засобів виразності. Таке заняття не лише розвиває творчий потенціал, але й сприяє формуванню когнітивних навичок, таких як спостережливість, аналітичне мислення та здатність до абстрагування (Савченко, 2016).

Особливу роль у розвитку уяви відіграє процес самостійного створення образу, коли дитина отримує можливість реалізувати власні ідеї, а не лише копіювати готові зразки. Такий підхід стимулює внутрішню мотивацію, формує позитивне ставлення до творчості та підвищує рівень креативності (Бойко, 2020). Використання різноманітних матеріалів, текстур і технік дозволяє дитині експериментувати, пробувати нові рішення та комбінувати різні способи вираження своїх думок і емоцій.

Важливою педагогічною умовою є організація свободи творчості та безпечного середовища, де дитина не боїться помилок і може вільно виявляти свої творчі здібності. У цьому контексті вихователь виступає наставником і стимулює активність дитини через підказки, запитання та заохочення експериментів, але не нав’язує конкретні форми чи сюжети (Мартинюк, 2019).

Таким чином, художньо-естетична діяльність сприяє формуванню уяви та фантазії у дітей дошкільного віку, створюючи передумови для розвитку креативності, самовираження та соціальної адаптації. Вона дозволяє дитині оволодіти мистецькими навичками, проявляти власну індивідуальність і готуватися до навчання у школі з більш розвиненими когнітивними та творчими компетенціями. Крім того, систематична участь у художньо-творчих заняттях сприяє розвитку емоційної чутливості та формуванню ціннісного ставлення до культури й мистецтва.

Умови сформованості комунікативних та когнітивних навичок старших дошкільників у процесі туристично-краєзнавчої діяльності

Валерія Лук'янова
Науковий керівник – кандидат педагогічних наук, доцент С. Ю. Бакай

Сучасні ЗДО все частіше використовують активні, нові форми роботи з дошкільниками, які поєднують в собі соціальну, пізнавальну, практичну діяльність. Не менш ефективна з них є туристично-краєзнавча діяльність, яка має в собі природні умови для розвитку комунікативних, когнітивних навичок дітей. Дошкільник пізнає навколишнє середовище, завдяки цьому дитина розвивається емоційно, розумово, соціально та мовленнєво. Дослідження з питань туристичної діяльності акцентують увагу на тому, що туризм є не лише засобом фізичного вдосконалення, а й важливим компонентом виховання: розвиває силу волі, відповідальність, витривалість, адаптивність до нових умов. Піші походи, орієнтування на місцевості, подолання природних перешкод формують рухові навички та сприяють поліпшенню фізичного стану.

Комунікативні навички у старшому дошкільному віці формуються у процесі взаємодії з дорослими та однолітками. Туристично-краєзнавча діяльність включає в себе не тільки прогулянки чи екскурсії, а насамперед відкриття, дослідження світу, яке вимагає постійного спілкування, узгодження дій, висловлення власних думок і вражень. Під час подорожей, дослідницьких ігор або спостережень у природі діти активно обмінюються інформацією, ставлять запитання, слухають відповіді, домовляються між собою, фантазують, активно проводять час. Таким чином створюються природні умови для розвитку мовлення в дітей, вміння вести розмову, висловлювати судження й аргументувати свою думку.

Когнітивні навички розвиваються завдяки безпосередньому досвіду пізнання, а туристично-краєзнавча діяльність дає змогу дитині здобувати знання через спостереження, експеримент, пошук і власні відкриття. Збирання природного матеріалу (каштанів, листочків, квітів), спостереження за змінами в довкіллі, орієнтування на місцевості, це все формує мислення, увагу, пам'ять, допитливість. Дитина починає ставити запитання, порівнювати, робити висновки, що є важливими показниками розвитку когнітивної сфери. Для ефективного формування зазначених навичок необхідно створити певні педагогічні умови. Передусім, вихователь має створити умови для того, щоб дитина відчувала інтерес до пізнання рідного краю, прагнення досліджувати його разом із дорослим. Важливо, щоб вихователь був партнером у цій діяльності, разом із дітьми захоплено шукати відповіді на запитання. Другим важливим чинником є інтеграція різних видів діяльності: мовленнєвої, пізнавальної, ігрової, образотворчої. Саме в поєднанні цих сфер туристично-краєзнавча діяльність стає розвивальною. Третьою умовою є забезпечення ситуацій співпраці та взаємодопомоги, коли діти мають можливість домовлятися, діяти спільно, висловлювати власні ідеї.

Таким чином, формування комунікативних і когнітивних навичок старших дошкільників у процесі туристично-краєзнавчої діяльності можливе за умови цілеспрямованої організації спільної пізнавальної активності дітей, підтримки їхньої ініціативи та створення атмосфери партнерства.

Вплив народної іграшки на формування гендерної ідентичності дошкільників

Марія Матвєєвська
Науковий керівник – доцент М. О. Давидова

Вплив народної іграшки на формування гендерної ідентичності дошкільників є значним і багатогранним, оскільки вона слугує важливим засобом передачі культурного та соціального досвіду, зокрема традиційних статево-рольових моделей українського народу. Народна іграшка впливає на гендерну ідентичність через такі механізми:

1. Трансляція традиційних статевих ролей через образи.

Народна іграшка, на відміну від багатьох сучасних універсальних іграшок, має чітко виражену гендерну належність, що допомагає дитині усвідомити свою стать і пов'язану з нею роль у суспільстві та родині. Для дівчат: ляльки-мотанки (особливо лялька-господиня, берегиня) формують уявлення про жіночу роль як берегині роду, матері, господині. Через ігри з ляльками дівчатка засвоюють такі якості, як турботливість, лагідність, чуйність, вчаться наслідувати поведінку мами.

Для хлопчиків: дерев'яні коники, возики, зброя, глиняні свищики у формі тварин (бик, баран) асоціюються з чоловічою працею, силою, захистом, господарюванням (пастух, коваль, воїн). Це сприяє формуванню уявлення про чоловіка як опору сім'ї, захисника, майстра, розвиває витримку, винахідливість, стійкість. Навіть ляльки-немовлята вчать хлопчиків турботі (як майбутніх татусів), збагачуючи їхній емоційний досвід

2. Формування гендерних якостей через гру.

Ігрова діяльність з народною іграшкою органічно включає елементи гендерного виховання: сюжетно-рольові ігри, народні іграшки (посуд, меблі, знаряддя праці) стають атрибутами, які спонукають дітей до програвання типових родинних і соціальних ролей (тато майструє, мама готує). Це дає досвід статево-рольової поведінки в родині.

3. Розвінчування деяких стереотипів (у сучасному контексті).

Хоча традиційно народна іграшка відображає усталені ролі, в руках сучасного педагога вона може слугувати інструментом для гендерно-чутливого виховання: заохочення хлопчиків гратися з ляльками (доглядати, виявляти турботу) і дівчат – з конструкторами чи транспортними іграшками (розвиток просторового мислення, інженерних навичок) дозволяє розширити поведінковий репертуар без прив'язки до суворих стереотипів. Майстер-класи з виготовлення ляльок-мотанок, де хлопчики і дівчатка працюють разом, руйнують уявлення про суто «жіночу» чи «чоловічу» працю.

Таким чином, народна іграшка є цінним етнопедагогічним засобом, який через гру та образи забезпечує дитині первинну статеву ідентифікацію, формуючи основи мужності та жіночності в контексті національних традицій.

Вплив української народної іграшки на розвиток зв’язного мовлення та словникового запасу дітей дошкільного віку

Милана Мітіна
Науковий керівник – доцент М. О. Давидова

Українська народна іграшка не лише відіграє роль засобу гри, але також є інструментом культурного та мовного розвитку. Як зазначають сучасні науковці, ляльки-мотанки та інші традиційні іграшки несуть сакральний і символічний зміст, що сприяє розвитку емоційно-образного мислення у дітей. Вони дійшли висновку, що використання таких іграшок у процесі гри позитивно впливає на мовленнєвий розвиток усіх вікових груп дошкільників, збагачуючи їхній словниковий запас і формуючи навички зв’язного мовлення.

Спостереження за грою дітей з різними українськими народними іграшками, як-от ляльки-мотанки, дерев’яні чи текстильні фігурки, підтверджують їхню здатність ефективно активовувати мовлення.

По-перше, під час створення сюжетів та рольових ігор діти природно починають персоналізувати іграшки: дають їм імена, вигадують характери та створюють цілі сюжети. Це спонукає їх до активного мовлення, адже вони описують дії, «почуття» та «взаємини» своїх ляльок, використовуючи при цьому різноманітні слова та будуючи зв'язні речення.

По-друге, під час сюжетно-рольової гри відбувається активна стимуляція комунікації: коли кілька дітей взаємодіють із ляльками, виникає справжній «міні-сюжет», під час якого діти обговорюють події, ставлять запитання і намагаються пояснити мотиви персонажів (наприклад, ігрові мотанки – вузлова, пеленашка, зайчик). Це створює гарну, живу мовленнєву ситуацію, яка активно стимулює розвиток словникового запасу і зв’язного мовлення – що полюбляє робити лялька, скільки їй років, чому вона хоче танцювати тощо.

Символізм, притаманний народним іграшкам (наприклад, оберегові мотанки Берегиня, Травниця, Зерновушка), відкриває додаткові можливості для розвитку: діти часто наділяють іграшку певною «роллю», виходячи з її символічного значення. Наприклад, Берегиня – це мати, а Травниця – чаклунка чи знахарка тощо. Це допомагає розвивати асоціативне мислення, уяву та творчі навички, оскільки дитина самостійно створює мовленнєвий контекст для своєї гри (історії, сюжету).

Таким чином, українські народні іграшки (з будь якого матеріалу та форми) мають позитивний вплив на розвиток мовлення дошкільників. Вони є потужним засобом як для формування зв’язного мовлення, так і розширення словникового запасу та вдосконалення комунікативних компетенцій. Інтеграція таких іграшок у дошкільні заклади та домашній побут дозволяє гармонійно поєднати мовленнєву активність із культурним вихованням, роблячи процес навчання природним і цікавим.

Культура мовлення як важлива складова формування морально-етичних якостей у дитини старшого дошкільного віку

Оксана Мясоєдова
Науковий керівник – доктор педагогічних наук, професор Т.П. Танько

Культура мовлення дитини проявляється не лише у змісті її висловлювань, а й у способі поведінки під час спілкування. Вона є важливою складовою загальної культури особистості, адже через мовлення дитина засвоює соціальні норми, правила етикету, навчається поважати співрозмовника й виражати власні думки в доступній та зрозумілій формі. Саме через слово дитина пізнає світ, вибудовує відносини з оточенням і формує своє уявлення про добро, повагу та людяність.

Дітей привчають не лише правильно формулювати власні думки, а й контролювати манеру мовлення - дотримуватися помірного темпу, чіткої дикції, правильної інтонації. Важливо навчити дитину регулювати гучність голосу відповідно до обставин: говорити тихіше у громадських місцях чи під час занять, але виразніше під час виступів або розповідей. Такі вміння допомагають дитині впевнено почуватися у спілкуванні, формують основу її майбутньої комунікативної компетентності.

Особлива увага приділяється традиційним родинним формам звернення, що є частиною української культурної спадщини. Історично в Україні було прийнято звертатися до батьків на «Ви» - як вияв особливої шани, вдячності й поваги до найдорожчих людей. Таке звертання вчить дитину бачити у батьках не лише членів родини, а й авторитетних старших, чию думку слід поважати та цінувати. У сучасному суспільстві дедалі частіше використовуються обидві форми - і «ти», і «Ви», проте основним залишається принцип мовного етикету: чемність, уважність, щирість і доброзичливість у спілкуванні.

Не менш важливим аспектом культури мовлення є невербальна поведінка. Педагоги навчають дітей простим, стриманим, але виразним рухам, що підсилюють зміст мовлення, а не відволікають від нього. Культура рухів і виразних засобів допомагає дитині краще передавати свої емоції, водночас виховуючи почуття міри, самоконтроль і повагу до слухача.

Найсуттєвішим чинником розвитку дисциплінованості й культури поведінки виступає авторитет та приклад дорослих - вихователів і батьків. Саме вони задають тон спілкуванню, демонструють приклад культурної мови, поваги й доброзичливості. Педагогічна культура, стиль мовлення, інтонація, манера взаємодії вихователя безпосередньо впливають на поведінку дошкільників. Діти схильні наслідувати авторитетного педагога: переймають його лагідний тон, стриманість, уміння висловлюватися чітко й доброзичливо.

Таким чином, формування культури мовлення дошкільника - це не лише навчання правильній вимові чи розширення словникового запасу, а цілісний виховний процес. Він спрямований на розвиток мовної, емоційної та моральної культури дитини, формування поважного ставлення до співрозмовника, утвердження гуманних цінностей та національних традицій спілкування. Саме завдяки цьому зростає не просто грамотна, а й духовно багата особистість, здатна до гармонійного спілкування у соціумі.

Проєктна діяльність як ефективний засіб інтегрованого навчання в дошкільному закладі

Єлизавета Нечай
Науковий керівник - кандидат педагогічних наук, доцент М.В. Чернявська

Сучасна система дошкільної освіти України спрямована на формування компетентної, активної та творчої особистості дитини, здатної самостійно здобувати знання, мислити, співпрацювати та приймати рішення. У цьому контексті особливе значення має впровадження проєктної діяльності як ефективного засобу інтегрованого навчання. Вона забезпечує поєднання різних видів діяльності – пізнавальної, мовленнєвої, художньо-естетичної, ігрової, трудової – в єдину систему, спрямовану на розв’язання конкретного завдання або проблеми, близької та зрозумілої дітям.

Проєктна діяльність у закладі дошкільної освіти є однією з найперспективніших форм організації освітнього процесу, оскільки передбачає активну участь дітей у пізнавальній, дослідницькій і творчій роботі. Головна її мета – не просто передати дітям готові знання, а створити умови для їхнього самостійного відкриття через досвід, спостереження, експериментування, спільну діяльність з однолітками та дорослими.

Проєктна технологія базується на принципах інтеграції, діяльнісного підходу, співпраці та індивідуалізації навчання. Вона дозволяє поєднувати різні освітні напрями (природничий, мовленнєвий, художньо-естетичний, соціально-моральний, математичний) навколо спільної теми чи проблеми, що забезпечує цілісність сприймання дитиною навколишнього світу. Проєкти можуть бути різних типів: інформаційні, спрямовані на збір і узагальнення знань (наприклад, «Світ професій», «Моя родина»); дослідницькі, що розвивають пізнавальну активність («Чому тане сніг?», «Як росте насіння?»); творчі, які реалізуються через мистецьку діяльність («Кольоровий світ природи», «Казка своїми руками»); соціальні, орієнтовані на виховання доброзичливості, екологічної свідомості («Ми – друзі природи», «Допоможи тваринам узимку»).

Особливістю проєктної діяльності є її інтегративний характер. У процесі роботи над проєктом дитина не лише здобуває нові знання, а й застосовує їх у практичних ситуаціях, поєднує різні види діяльності: малює, конструює, досліджує, спілкується, презентує результати своєї роботи. Такий підхід сприяє розвитку цілісного мислення, умінь аналізувати, планувати, узагальнювати.

Важлива роль у реалізації проєктної технології належить педагогу. Вихователь виступає організатором, консультантом і співучасником діяльності дітей. Його завдання – створити умови для прояву ініціативи, допомогти визначити мету, спланувати етапи роботи, підібрати матеріали, підтримати пізнавальний інтерес. Важливо, щоб проєктна діяльність була побудована на партнерстві, взаємодії та довірі між педагогом і вихованцями.

Залучення батьків до проєктів підсилює виховний потенціал цієї технології. Спільна участь у пошуковій, творчій або дослідницькій роботі сприяє зміцненню зв’язку між сім’єю та закладом освіти, розвиває почуття спільності та відповідальності за результат.

Ефективність проєктної діяльності проявляється у зростанні пізнавальної активності, розвитку самостійності, творчих і комунікативних умінь дітей. Вона сприяє формуванню дослідницької позиції, позитивного ставлення до навчання, розвитку логічного мислення, уяви, здатності до самовираження.

Отже, проєктна діяльність у закладі дошкільної освіти є потужним засобом інтегрованого навчання, який забезпечує гармонійний розвиток особистості дитини, формує її ключові компетентності та готує до подальшої успішної адаптації у шкільному середовищі. Систематичне впровадження цієї технології є важливою умовою підвищення якості освітнього процесу та реалізації сучасних педагогічних стандартів.

Народна іграшка та родинні традиції

Дарина Пілецька
Науковий керівник – доцент М.О. Давидова

Народна іграшка є унікальним елементом матеріальної культури, що відображає світоглядні орієнтири та цінності української родини. Вона поєднує в собі функцію предмета для дитячих забав і оберегу, уособлюючи традиції, обрядову символіку та народні вірування. Використання природних матеріалів: дерева, тканини, соломи супроводжується особистісною майстерністю творця, що робить кожну іграшку неповторною.

Процес передачі знань відбувається в рамках родинних практи. Бабусі та матері навчають дітей плести ляльок-мотанок, різьбити дерев'яних конячок, ткати брязкальця. У цих виробах зашифровані символи здоров'я, добробуту, захисту від негативу, що підсилює емоційний і духовний зв'язок поколінь. Спільна творчість формує відчуття спадковості й національної ідентичності, сприяє розвитку почуття власної гідності.

У сучасних умовах важливим є залучення всіх членів родини до відродження технік народного іграшкарства. Майстер-класи в творчих студіях, заняття в етнографічних музеях, участь у фестивалях народного мистецтва забезпечують безпосередню співтворчість дітей і дорослих. Такий досвід сприяє не лише опануванню ремісничих навичок, а й встановленню міцних міжособистісних зв'язків.

На сьогодні в закладах дошкільної освіти активно інтегрують народну іграшку у сюжетно-рольові ігри та тематичні заняття. Це дає змогу дітям пізнавати історію народу, розвивати дрібну моторику й креативність, а батькам і вихователям налагоджувати партнерство в освіті. Спільне виготовлення іграшок посилює довіру й взаєморозуміння у сім'ї.

Організація родинних та громадських фестивалів народної творчості дає змогу дітям і дорослим виготовляти іграшки під керівництвом досвідчених майстрів. Локальні клуби та музейні програми поєднують практичні майстер-класи з лекціями й сприяють обміну технологіями та досвідом, забезпечуючи сталий розвиток народного ремесла.

Таким чином, народна іграшка не лише зберігає родинні традиції, а й виступає каталізатором культурної взаємодії між поколіннями. Її популяризація в освітньому й побутовому просторі зміцнює національну самосвідомість, розвиває творчі здібності та сприяє соціалізації молодших поколінь. Необхідно включати народну іграшку в міждисциплінарні проєкти та родинні ініціативи для забезпечення збереження культурної спадщини України.

Інтерактивні технології у формуванні пізнавальної активності дітей дошкільного віку

Ірина Рожковська
Науковий керівник - кандидат педагогічних наук, доцент М.В. Чернявська

У сучасних умовах реформування системи освіти України особливої уваги набуває питання оновлення змісту, форм і методів навчання в закладах дошкільної освіти. Одним із пріоритетних напрямів удосконалення освітнього процесу є впровадження інтерактивних технологій, які спрямовані на активізацію пізнавальної діяльності дітей, формування їхнього мислення, мовлення, комунікативних та творчих умінь.

Інтерактивні технології в освітньому процесі ЗДО розглядаються як система методів, прийомів і форм організації навчальної діяльності, що забезпечують постійну взаємодію між вихователем, дітьми та навчальним середовищем. Їх основна мета полягає у створенні таких умов, за яких кожна дитина стає активним учасником пізнавального процесу, відчуває радість відкриття, самостійно шукає відповіді на запитання, співпрацює з однолітками та дорослими.

Психолого-педагогічною основою інтерактивного навчання є діяльнісний і особистісно орієнтований підходи, які передбачають розвиток пізнавальної активності через власну діяльність дитини. Природна допитливість дошкільників є потужним стимулом для засвоєння нових знань. Саме інтерактивні технології дозволяють спрямувати цю допитливість у конструктивне русло, забезпечуючи гармонійний розвиток пізнавальних, емоційно-вольових та соціальних якостей.

Різноманіття інтерактивних методів дає змогу педагогам творчо підходити до організації освітнього процесу. Найбільш ефективними формами роботи є дидактичні ігри з елементами змагання, інтерактивні заняття типу «мозковий штурм», «асоціативне коло», «мікрофон», сюжетно-рольові та проєктні ігри. Все більшого поширення набувають квест-технології, які поєднують елементи гри, пошуку та дослідження. Використання мультимедійних засобів, інтерактивних панелей, сенсорних столів, навчальних платформ типу *LearningApps, Kahoot, Wordwall* розширює можливості вихователя та робить навчання цікавим і динамічним.

Роль педагога у застосуванні інтерактивних технологій суттєво змінюється. Вихователь виступає не лише джерелом знань, а організатором спільної діяльності, фасилітатором, наставником. Він створює умови для ініціативи, самостійності та взаємодії дітей, підтримує позитивну мотивацію до пізнання, допомагає відчути ситуацію успіху. Саме завдяки такому підходу формується внутрішня потреба дошкільників у пізнавальній діяльності, інтерес до навчання та дослідництва.

Результати впровадження інтерактивних технологій в практику ЗДО свідчать про підвищення рівня пізнавальної мотивації, розвиток самостійності, вміння працювати в команді, висловлювати власну думку. У дітей розвиваються дослідницькі навички, критичне мислення, збагачується словниковий запас,

покращуються соціальні навички та емоційна стійкість. Важливою перевагою є також формування позитивного ставлення до навчання, що в подальшому сприяє успішній адаптації дитини до шкільного середовища.

Отже, інтерактивні технології виступають ефективним засобом формування пізнавальної активності дітей дошкільного віку. Вони забезпечують не лише засвоєння знань, а й розвиток особистості, сприяють становленню компетентної, ініціативної, творчої дитини, здатної до співпраці та самореалізації. Впровадження інтерактивних методів в практику закладів дошкільної освіти є важливим кроком до підвищення якості освітнього процесу та реалізації сучасних освітніх стандартів.

Використання арт-терапевтичних методів у розвитку творчих здібностей дошкільників

Анастасія Рубан
Науковий керівник - кандидат педагогічних наук, доцент М.В. Чернявська

Одним із пріоритетних завдань сучасної дошкільної освіти є формування творчої, емоційно розвиненої особистості, здатної до самовираження й пізнання навколишнього світу через художню діяльність. У цьому контексті важливого значення набуває використання арт-терапевтичних методів, які поєднують художню творчість із елементами психоемоційної підтримки, сприяючи гармонійному розвитку дитини.

Арт-терапія (від англ. *art therapy* – лікування мистецтвом) – це метод психологічного впливу, що базується на творчій самореалізації особистості через різні види мистецтва. У закладі дошкільної освіти арт-терапевтичні технології використовуються не лише з корекційною, а й із розвивальною та виховною метою. Вони сприяють розвитку уяви, фантазії, естетичного сприймання, емоційної стабільності, комунікативних і творчих навичок дітей.

Основна цінність арт-терапевтичних методів полягає у створенні безпечного простору для самовираження, де дитина може вільно передавати власні емоції, почуття та переживання через художні образи, кольори, рухи чи музику. Під час творчої діяльності активізуються природні ресурси особистості, формується впевненість у власних силах, знижується емоційна напруга, розвивається здатність до співпереживання.

У роботі вихователя ЗДО доцільно використовувати такі напрями арт-терапії: ізотерапія (малювання, робота з кольором, створення колажів, аплікацій); пісочна терапія (створення сюжетів і моделей у пісочниці, що допомагає дитині проживати внутрішні стани); музикотерапія (сприйняття, виконання та імпровізація під музику для регуляції емоційного стану); казкотерапія (створення або обговорення казкових історій, що формують уяву, моральні орієнтири, емпатію); танцювально-рухова терапія (вільне вираження емоцій через рух, ритм, пластику тіла); лялькотерапія (ігри з ляльками, театралізовані дійства, що допомагають дитині прожити складні ситуації).

Кожен із цих методів має власну розвивальну цінність. Наприклад, малювання сприяє розвитку дрібної моторики, уяви та образного мислення; музика – емоційній гармонії й здатності відчувати ритм; пісочна терапія допомагає зняти внутрішню напругу та виразити те, що дитина ще не може висловити словами.

Використання арт-терапії у роботі з дошкільниками забезпечує: розвиток емоційного інтелекту та вміння розпізнавати власні почуття; стимулювання творчих здібностей і самостійності мислення; формування позитивної самооцінки та впевненості у власних силах; удосконалення комунікативних навичок у груповій діяльності; підвищення рівня емоційного комфорту та зниження тривожності.

Особлива роль у застосуванні арт-терапевтичних методів належить вихователю, який виступає фасилітатором творчого процесу. Педагог не оцінює результати діяльності за формальними критеріями, а створює доброзичливу

атмосферу, де кожна дитина може відчути радість від власної творчості. Важливо, щоб вихователь сам володів базовими арт-терапевтичними прийомами, розумів емоційний зміст дитячих робіт і міг використовувати їх для подальшої педагогічної підтримки.

Ефективність арт-терапевтичних методів значно підвищується за умови взаємодії з родиною: спільне малювання, виготовлення поробок, театралізовані ігри вдома сприяють емоційному зближенню батьків і дітей, зміцнюють довірливі стосунки в сім'ї.

Отже, арт-терапія – це не лише інструмент розвитку творчих здібностей, а й засіб гармонізації емоційного стану дитини, її соціально-психологічної адаптації, самовираження та самопізнання. Використання арт-терапевтичних методів у практиці ЗДО допомагає кожній дитині розкрити свій потенціал, навчитися сприймати світ у його різноманітті та знаходити власний шлях до краси, гармонії й внутрішнього балансу.

Використання народної іграшки в освітньому процесі ЗДО

Анастасія Рубан
Науковий керівник – доцент М. О. Давидова

Використання народної іграшки в освітньому процесі ЗДО є важливим елементом, який сприяє розвитку дітей та збереженню культурної спадщини. Народна іграшка – це не просто предмет для гри, це частина традицій, звичаїв, мистецтва та історії, яка через ігри знайомить дітей з українською культурою, емоційно насичує та виховує повагу до народних цінностей. Вона відображає багатовікові традиції, адже виготовляється вручну з природних матеріалів, таких як дерево, глина, тканина чи солома, що робить її не лише екологічно чистою, а й сприяє розвитку тактильних відчуттів у дітей.

У процесі використання народних іграшок педагоги мають можливість не лише привчати дітей до гри, а й сприяти їхньому естетичному та інтелектуальному розвитку. Кожна народна іграшка має свою історію, що дозволяє дітям глибше зрозуміти походження традицій та обрядів, а також ознайомитися з різноманітними видами ремесл. Наприклад, іграшки, виготовлені з дерева або соломи, вчать дітей поважати природу і її ресурси, а також розвивають моторні навички та увагу.

Народні іграшки також використовуються для створення дидактичних ігор, які розвивають у дітей креативність, уяву та логічне мислення. Через гру з такими іграшками діти можуть навчатися важливих життєвих уроків, таких як спільна робота в групі, взаємоповага, емоційна підтримка, оскільки багато ігор потребує взаємодії з іншими дітьми. Іграшки, створені руками майстрів, стають не лише інструментом для розвитку, а й частиною відродження народних традицій. Вони допомагають створити атмосферу, в якій дитина відчуває себе частиною великої культурної спільноти.

Залучення народних іграшок до освітнього процесу в ЗДО також сприяє розвитку мовлення, оскільки педагог може використовувати ці іграшки для розповідей, легенд, казок, що є чудовим способом розвивати дитячу уяву та словниковий запас. Під час гри діти вчаться уважно слухати, аналізувати і висловлювати свої думки, що важливо для формування комунікативних навичок.

Тому використання народних іграшок у ЗДО – це не лише заняття для дітей, але й спосіб глибше ввести їх у культурне середовище, прищеплюючи любов до традицій і формуючи основи для збереження культурної ідентичності в майбутньому. Через гру з народними іграшками діти можуть не лише весело проводити час, а й отримувати важливі навички для подальшого розвитку.

Музично-ритмічні вправи як засіб корекції мовленнєвих порушень дітей старшого дошкільного віку

Наталія Рудічєва
Науковий керівник – кандидат педагогічних наук, доцент І.В. Макаренко

Однією із провідних компетентностей, якою мають опанувати діти старшого дошкільного віку є мовленнєва, про що наголошено у Базовому компоненті дошкільної освіти і повно розкрито у освітньому напрямі «Мовлення дитини». При наявності мовленнєвих порушень діти відчувають великі труднощі у встановленні міжособистісних контактів, пасивні в ігровій діяльності і життєдіяльності, надмірно стурбовані оцінкою себе іншими людьми, надто залежні від інших, піддаються тиску з боку оточення. У той час як сучасне суспільство вимагає прояв протилежних якостей, а саме: цілеспрямованості, впевненості у собі, розвинених комунікативних здібностей. Саме тому розвиток і корекція мовлення дітей старшого дошкільного віку набуває особливої значущості як в теоретичному, так і в практичному плані.

Одним із поширеним мовленнєвим порушенням є дислалія, яке проявляється у порушенні вимови звуків, при тому що збережений слух та іннервація мовного апарату. Корекція мовленнєвих порушень дитини може здійснюватися за допомогою багатьох засобів: іграшкова терапія, образотворча, елементи поведінкової терапії, казкотерапії тощо. Проте, найдоступнішим та ефективним засобом одночасно є музикотерапія, зокрема музично-ритмічні вправи.

Основний принцип використання музично-ритмічних вправ – цілісний розвиток особистості через єдність рухів і музики, що звучить; турбота про емоційний стан дитини; зцілення музикою у русі, яка у своєму прояві багатофункціональна та продуктивна.

Музично-ритмічні вправи – це один із результативніших засобів роботи з дітьми дошкільного віку, які зазнають ті чи інші мовленнєві труднощі, крім того, мають коригувальний вплив на емоційні і поведінкові прояви. Суть впровадження музично-ритмічних вправ на заняттях, під час прогулянки та ранковій гімнастиці спрямована на розвиток музично-ритмічного почуття. Музично-ритмічне почуття – «здатність активно (рухомо) переживати музику, відчувати емоційну виразність музичного ритму і точно відтворювати його» (Шевченко М.В., 2021).

Використання музично-ритмічних вправ дає можливість допомогти дитині впоратися зі мовленнєвими проблемами, відновити емоційну рівновагу, сприяти інтелектуальному розвитку тощо.

Для дитини з дислалія можна розробити комплекс з музично-ритмічних вправ, з урахування можливостей, вікових і фізіологічних особливостей дитини. На заняттях дитина не тільки прослуховує ритмічну музику, але й програє її різними способами і засобами (відбиває ритм пальцями по столу, плескає у долоні, крокує, відбиває паличками). Крім того, дитині можна запропонувати придумати свій новий ритмічний малюнок і програти його, що значно посилить корекцію мовленнєвого порушення.

Музично-ритмічні вправи є корисним інструментом у розвитку і корекції мовлення дитини завдяки своїй здатності викликати глибокі емоційні відгуки.

Відродження традицій народної іграшки в умовах сучасного ЗДО

Валерія Семеляк
Науковий керівник – доцент М. О. Давидова

Відродження традицій народної іграшки в умовах сучасного ЗДО є важливим напрямом національно-патріотичного, художньо-естетичного та морального виховання, а також засобом прилучення дітей до духовної культури свого народу. Це актуально, оскільки народна іграшка є невід'ємною частиною народної педагогіки, яка передає культурний досвід, розвиває пізнавальну та емоційну сфери дитини, її творчі здібності. Розглянемо ключові аспекти відродження традицій народної іграшки.

Національно-патріотичне виховання: іграшка з'єднує дитину з історією Батьківщини та традиціями предків. Сприяє формуванню національної свідомості та ціннісного ставлення до традицій.

Художньо-естетичний розвиток: народна іграшка має високі художні якості та просту, лаконічну форму, природні кольори, що виховує естетичний смак. Образи, втілені в традиційній іграшці (коники, пташки, ляльки), пробуджують фантазію та спонукають до творчості.

Засіб розвитку та навчання: іграшка є не лише забавкою, а й засобом навчання. Сприяє розвитку дрібної моторики, сенсорного сприйняття (форма, колір, матеріал) та активізує продуктивну діяльність.

Зупинимося більш детально на шляхах впровадження народної іграшки у роботу ЗДО, а саме інтеграція в освітній процес:

Оснащення ігрового середовища: створення куточків народознавства або міні-музеїв, де представлені зразки традиційних іграшок (глиняні свищики, дерев'яні коники, ляльки-мотанки). Наявність у групових кімнатах народних іграшок, виготовлених з різних матеріалів (глина, дерево, солома, тканина).

Мовленнєвий розвиток: супровід ігор з іграшками творами усної народної творчості (казками, колисковими, потішками).

Образотворча діяльність: ліплення, малювання, аплікація за мотивами народних іграшок.

Світ гри: використання іграшки у сюжетно-рольових та дидактичних іграх, через які діти відтворюють працю дорослих та засвоюють соціальний досвід. Тематичні свята та розваги з використанням народних іграшок та елементів народного одягу.

Отже, важливо організовувати освітній процес так, щоб народна іграшка була не просто експонатом, а активним учасником виховного процесу та дитячої творчої діяльності. Відродження традицій народної іграшки в ЗДО – це не лише данина минулому, а й стратегічний крок у формуванні духовно багатої, творчої та національно свідомої особистості в умовах сучасності.

Використання цифрових ресурсів у роботі вихователя закладу дошкільної освіти

Анастасія Стадник
Науковий керівник - кандидат педагогічних наук, доцент М.В. Чернявська

Сучасна система освіти переживає активний процес цифрової трансформації, що вимагає від педагогів нових підходів до організації навчально-виховного процесу. Використання цифрових ресурсів у роботі вихователя закладу дошкільної освіти є не лише вимогою часу, а й ефективним засобом підвищення якості освіти, розвитку творчого потенціалу дітей і вдосконалення професійної діяльності педагогів.

Цифрові технології у ЗДО розширюють можливості навчання, забезпечують візуалізацію навчального матеріалу, стимулюють пізнавальну активність дітей, сприяють розвитку їхньої уваги, пам'яті, мислення, мовлення. Уміння вихователя грамотно інтегрувати цифрові інструменти в освітній процес є показником його професійної компетентності та готовності працювати в умовах інформаційного суспільства.

Використання цифрових ресурсів у роботі вихователя можна розглядати у трьох основних напрямах: освітньому, комунікаційному та організаційно-методичному.

Освітній напрям передбачає застосування цифрових засобів безпосередньо в освітній діяльності з дітьми. До таких ресурсів належать інтерактивні панелі, сенсорні столи, мультимедійні дошки, планшети, а також освітні онлайн-платформи (LearningApps, Wordwall, Kahoot, Google Earth, YouTube Kids, Zoom, ClassDojo). Використання цих інструментів дозволяє створювати яскраві інтерактивні заняття, віртуальні подорожі, мультимедійні ігри, навчальні вікторини, що сприяють розвитку пізнавальної активності дошкільників у цікавій ігровій формі.

Комунікаційний напрям стосується взаємодії між педагогами, батьками та адміністрацією ЗДО. Соціальні мережі, месенджери (Viber, Telegram), сервіси відеозв'язку (Zoom, Google Meet), електронні щоденники і блоги вихователів забезпечують відкритість освітнього процесу, дають змогу обмінюватися важливою інформацією, демонструвати досягнення дітей, проводити дистанційні консультації, вебінари, батьківські збори. Такий формат сприяє формуванню партнерських відносин між сім'єю і закладом освіти.

Організаційно-методичний напрям включає використання цифрових ресурсів для самоосвіти, підвищення кваліфікації та планування роботи вихователя. Онлайн-платформи (EdEra, Prometheus, Дія.Освіта, Всеосвіта, На Урок), електронні бібліотеки, сервіси для створення презентацій, відео- та графічного контенту (Canva, Genially, PowerPoint, Padlet) допомагають педагогам удосконалювати професійні вміння, розробляти інноваційні освітні матеріали, проводити самооцінювання діяльності.

Застосування цифрових ресурсів у роботі вихователя має низку переваг: підвищення ефективності навчально-виховного процесу; індивідуалізація навчання та врахування темпу розвитку кожної дитини; зростання мотивації та зацікавленості дітей у пізнанні; розвиток цифрової грамотності як складової

ключових компетентностей; оптимізація часу на підготовку та організацію занять.

Водночас важливо дотримуватися принципу педагогічної доцільності у використанні цифрових технологій. Вихователь має ретельно добирати ресурси, враховуючи вікові особливості дітей, рівень складності матеріалу, тривалість екранного часу та безпеку контенту. Цифрові засоби повинні доповнювати, а не замінювати живе спілкування, гру, творчу та дослідницьку діяльність.

Таким чином, цифрові ресурси стають невід'ємною частиною роботи сучасного вихователя ЗДО. Вони не лише підвищують якість освітнього процесу, а й сприяють професійному зростанню педагогів, розвитку партнерства з батьками, забезпеченню відкритості та інтерактивності дошкільної освіти. Ефективне використання цифрових технологій у поєднанні з традиційними методами навчання створює умови для формування компетентної, творчої та соціально активної особистості дитини.

Українська народна іграшка як засіб розвитку ручної вправності та творчості дітей дошкільного віку

Анастасія Стадник
Науковий керівник – доцент М. О. Давидова

Розвиток дрібної моторики через виготовлення українських народних іграшок – це ефективний та культурно насичений метод стимулювання когнітивного і фізичного розвитку дітей, що поєднує народні традиції та педагогічні принципи. Дрібна моторика – це сукупність скоординованих дій нервової, м’язової та кісткової систем, часто у поєднанні із зоровою системою, для виконання точних рухів невеликими м'язами кистей та пальців рук.

Розвиток дрібної моторики тісно пов'язаний з розвитком мовлення (оскільки центри, що відповідають за рухи пальців і за мовлення, розташовані поруч у корі головного мозку), мислення, пам'яті, уваги та координації рухів. Вона є основою для навичок самообслуговування (застібання ґудзиків, шнурування), письма та малювання.

Створення українських народних іграшок із природних матеріалів вимагає виконання різноманітних рухів, що природно тренують дрібну моторику. Виготовлення ляльок-мотанок з тканини, ниток, соломи способами намотування, скручування, зав'язування вузликів, перев'язування сприяє розвитку точності рухів, сили стиснення, координація «око-рука», сенсорного сприйняття (різні фактури тканини). Свищики, мініатюрні фігурки з глини, соленого тіста діти створюють розкочуючи, розминаючи, витягуючи, виліплюючи дрібні деталі (очі, вуха, візерунки). Це сприяє розвитку м’язової сили кисті, пластичності рухів, відчуттю форми і пропорцій. Виготовлення іграшок із соломи, лози, трави розвивають у дітей вправність пальців, терплячість, вміння працювати з природними матеріалами різної жорсткості.

Виготовлення народних іграшок не лише розвиває моторику, а й сприяє:

Народознавчій освіті: ознайомлення з історією, символікою (наприклад, лялька-мотанка як оберіг) та традиційними ремеслами України.

Сенсорному розвитку: використання природних матеріалів (глина, дерево, солома, тканина) дає можливість дитині відчути різні текстури, температури та запахи, що збагачує сенсорний досвід.

Творчості та уяви: створення унікальних виробів на основі традиційних форм стимулює фантазію та художні здібності.

Заняття з виготовлення народних іграшок можуть бути організовані як:

Індивідуальна робота: для корекції та більш глибокого розвитку моторики у дітей з особливими потребами.

Групові заняття: в дитячих садках, гуртках – для соціалізації та спільної творчості.

Сімейні традиції: спільне виготовлення іграшок вдома для укріплення родинних зв’язків і передачі культурної спадщини.

Отже, цей процес є потужним інструментом комплексного розвитку дитини.

Ігрові методики розвитку критичного мислення у дітей дошкільного віку

Вікторія Ткачук
Науковий керівник - кандидат педагогічних наук, доцент М.В. Чернявська

Сучасна система дошкільної освіти спрямована на формування особистості, здатної мислити, аналізувати, робити висновки та приймати обґрунтовані рішення. Одним із ключових напрямів розвитку дитини є становлення критичного мислення – уміння ставити запитання, порівнювати, оцінювати інформацію та знаходити альтернативні способи розв'язання проблем. Саме в дошкільному віці закладаються основи цього процесу, адже в цей період активно формується допитливість, спостережливість і вміння робити елементарні узагальнення.

Ігрові методики виступають ефективним засобом розвитку критичного мислення, оскільки гра є провідним видом діяльності дитини дошкільного віку. Через гру дитина пізнає світ, набуває нових знань, тренує пам'ять, увагу, мовлення, логічне мислення. Водночас гра створює емоційно комфортне середовище, що стимулює самостійність, ініціативу та творчість.

Критичне мислення у дітей формується поступово – від елементарного аналізу ситуацій до вміння встановлювати причинно-наслідкові зв'язки та висловлювати власну думку. Використання ігрових методик сприяє активізації цих процесів, адже вони спонукають дитину не лише виконувати інструкції, а й робити вибір, обґрунтовувати рішення, передбачати результат.

До найефективніших ігрових методик, спрямованих на розвиток критичного мислення, належать: дидактичні ігри-завдання, у яких дитина має знайти помилку, розрізняти правильні та неправильні твердження; ігри на порівняння та класифікацію об'єктів («Що зайве?», «Знайди пару», «Обери за ознакою»); логічні ігри та головоломки, що розвивають аналітичні здібності; рольові ігри з проблемними ситуаціями, де діти спільно шукають рішення; інтерактивні ігри з використанням мультимедійних ресурсів (*LearningApps, Kahoot, Wordwall*), які поєднують гру з пізнавальною діяльністю.

Особлива роль у розвитку критичного мислення належить вихователю. Педагог повинен створювати ситуації вибору, ставити відкриті запитання, заохочувати дітей до висловлення власних думок, пояснення своїх дій, обґрунтування відповідей. У процесі гри важливо не лише отримати правильну відповідь, а й розкрити хід міркувань дитини, допомогти їй знайти логічний шлях до розв'язку.

Ігрові методики також сприяють розвитку комунікативних навичок: діти вчаться слухати інших, аргументувати свої думки, висловлюватися чітко та послідовно. Це формує основи культури мислення і комунікації, необхідні для подальшого навчання в школі.

Результати застосування ігрових методик у дошкільному закладі свідчать про зростання рівня пізнавальної активності дітей, розвиток логічних операцій: аналізу, синтезу, порівняння, узагальнення. У дітей формується здатність до самостійного пошуку інформації, прийняття рішень і відповідальності за власний вибір.

Таким чином, ігрові методики є ефективним засобом розвитку критичного мислення у дітей дошкільного віку. Вони поєднують навчання з грою, емоційність із мисленням, сприяють розвитку творчої, самостійної та відповідальної особистості. Систематичне впровадження таких методик в практику закладів дошкільної освіти підвищує якість освітнього процесу та забезпечує підготовку дитини до успішного навчання у школі й подальшого життя.

Казка як засіб морально-етичного виховання дітей старшого дошкільного віку

Аліна Трощій
Науковий керівник – кандидат педагогічних наук, доцент О.У. Холтобіна

Морально-етичне виховання дітей старшого дошкільного віку здійснюється сьогодні за допомогою цілого кола різноманітних методів, серед яких особливої уваги заслуговують показ і пояснення, переконання за допомогою роз'яснення, приклад поведінки інших, привчання до виконання моральних правил, а також методи схвалення моральних учинків і заохочення до них. Дієвість цих методів забезпечується використанням в освітньому процесі засобів морально-етичного виховання. Важливим засобом морально-етичного виховання дітей старшого дошкільного віку є казка. Слід зазначити, що виховні можливості казки оцінювали багато педагогів (Л. Ф. Дунаєвська, С. Ф. Русова, О. О. Потебня, Г. С. Сковорода, В. О. Сухомлинський, К. Д. Ушинський та ін.). Вони наголошували, що якщо дітям розповісти казку, засвоєння моральних норм і правил відбудеться у декілька разів швидше, адже казка обов'язково викличе емоційний відгук. Причину успіху казок педагоги вбачали у тому, що їх простота й безпосередність відповідають тим самим властивостям дитячої психіки.

Незалежно від авторства, всі казки за своїми жанровими ознаками поділяються на такі види, як: соціально-побутові («Мудра дівчина», «Про правду і кривду»), чарівні («Царівна-жаба», «Кривенька качечка»), про тварин («Рукавичка», «Коза-дереза»). Логічним завершенням роботи з казкою є її обговорення. Формою такого обговорення, зазвичай, виступає *бесіда*. Морально-етичному вихованню старших дошкільників сприяють такі види бесід, як: на відтворення прочитаного; на тему прочитаного; бесіди морально-оцінювального характеру. Казки використовуються в освітньому процесі старшої вікової групи як під час занять, так і під час повсякденної діяльності, сприяючи розвитку мовлення, уяви, моральних цінностей і соціальних навичок дітей. Головне, щоб сюжет казок був насичений цікавими подіями, художні образи – були яскравими, зміст – відповідав віковим особливостям дітей і був доступним для дитячого сприйняття.

Форми роботи з казками необхідно поєднувати і з творчими завданнями: скласти словесний портрет казкового героя; створити ілюстрацію до казки або колективний макет з декораціями і персонажами та розіграти її у групі; придумування продовження казки; зміна кінцівки казки; введення до казки героїв інших казок; складання нової казки на морально-етичну тему за допомогою різних опорних елементів (малюнків, відео, схеми) з обов'язковою наявністю усіх структурних частин.

Отже, казки мають значні педагогічні можливості для морально-етичного виховання дітей старшого дошкільного віку. Вони вчать дітей аналізувати моральні ситуації, оцінювати поведінку літературних героїв та зіставляти її із власною, сприяють засвоєнню вихованцями моральних норм і правил, розвитку емпатії та рефлексії.

Технології екологічного виховання дітей старшого дошкільного віку засобами навичок економії природних ресурсів

Ірина Швець
Науковий керівник - кандидат педагогічних наук, доцент С.Ю. Бакай

Сучасна екологічна ситуація вимагає формування у дітей екологічно доцільної поведінки та свідомого ставлення до природи починаючи з дошкільного віку. Важливим аспектом є формування навичок економного використання природних ресурсів – води, електроенергії, паперу, тепла тощо. Саме в дошкільному віці у дітей закладаються основи екологічної культури, бережливості та відповідальності за навколишній світ. Використання педагогічних технологій екологічного виховання сприяє усвідомленню дітьми цінності природи, формує потребу в раціональному користуванні ресурсами та практичні уміння діяти екологічно доцільно в повсякденному житті.

Ефективність екологічного виховання залежить від комплексного використання педагогічних технологій. Ігрові технології (сюжетно-рольові, дидактичні, екологічні ігри) спонукають дітей до практичної діяльності. Проєктна діяльність, така як колективні міні-проєкти сприяє розвитку дослідницької діяльності дошкільнят. Технології проблемного навчання, що полягають у створенні ситуацій вибору, допомагають дітям самостійно знаходити екологічно правильні рішення. Інформаційно-комунікаційні технології: перегляд екологічних мультфільмів, інтерактивні завдання, віртуальні екскурсії природними об’єктами – стимулюють пізнавальну діяльність дитини. Практична діяльність – догляд за рослинами, участь у прибиранні території, сортуванні сміття, економному використанні води під час миття рук тощо – формує сталі звички.

Фахівці наголошують, що екологічне виховання має бути системним і щоденним процесом, інтегрованим у всі види діяльності дітей. Особливу роль відіграє партнерство з батьками, які підтримують у сім’ї екологічні ініціативи дошкільного закладу. Ефективність екологічного виховання значно підвищується за умови створення екологічно розвивального середовища, у якому дитина може експериментувати, спостерігати, аналізувати власні дії. Позитивний результат забезпечує особистий приклад вихователя, який демонструє бережливе ставлення до природи.

Таким чином, екологічне виховання дітей старшого дошкільного віку через формування навичок економії природних ресурсів сприяє розвитку екологічної свідомості, відповідальності та дбайливості, формуючи у дітей не лише знання, а й практичну готовність до екологічно доцільної поведінки. Завдання педагога полягає у створенні умов для природного засвоєння дітьми екологічних норм через гру, дослідження, практику і приклад дорослих. Завдяки цьому дошкільна освіта стає фундаментом для виховання майбутнього громадянина, здатного жити у гармонії з природою.

Ігри як засіб формування емпатії у дітей дошкільного віку

Наталія Ялова
Науковий керівник - доктор педагогічних наук, професор Н.Г. Тарарак

Формування емпатії - важливий аспект соціально-емоційного розвитку дитини дошкільного віку. У сучасних умовах, коли особлива увага приділяється розвитку м'яких навичок (soft skills), саме здатність до співпереживання, взаєморозуміння та підтримки стає ключовою складовою соціальної компетентності. Емпатійна дитина легше встановлює позитивні стосунки з однолітками, здатна до конструктивної комунікації й моральної поведінки. Одним із найефективніших засобів формування емпатії виступає гра - природна форма діяльності дитини, у якій вона засвоює соціальні норми й емоційні моделі взаємодії.

Проблема розвитку емпатії у дітей знайшла відображення у працях українських науковців О. Кононко, І. Беха, Т. Піроженко, які розглядають емпатію як центральний компонент соціальної компетентності та морального становлення особистості. У зарубіжній педагогіці значний внесок у розробку проблеми зробили К. Роджерс, Д. Гоулман, Г. Гарднер, М. Монтессорі, які підкреслювали значення емоційного інтелекту, гуманного виховання й сенсорного досвіду у формуванні здатності дитини розуміти емоції інших.

Ігрова діяльність створює сприятливі умови для емоційного й соціального розвитку дитини. У грі діти навчаються розпізнавати емоції інших, реагувати на них адекватно, виявляти доброзичливість і підтримку. Через ігрові взаємодії дитина засвоює норми гуманних стосунків, відчуває задоволення від допомоги й позитивного спілкування.

Найбільш дієвими у розвитку емпатії є такі види ігор: Сюжетно-рольові ігри (*«Лікар», «Сім'я»*) - сприяють розумінню почуттів інших людей, вчать турботі, відповідальності, уважності. Ігри-драматизації (*інсценізація казок, етичних ситуацій*) - забезпечують емоційне проживання ролі, формують здатність співчувати героям. Ігри-комунікації (*«Добре слово», «Як ти себе почуваєш?»*) - розвивають навички вербального й невербального вираження емоцій. Кооперативні ігри (*«Разом веселіше», «Міст дружби»*) - виховують взаємодопомогу, довіру, почуття спільності.

Роль педагога полягає у створенні атмосфери емоційного комфорту, доброзичливості й підтримки. Вихователь має вміло спонукати дітей до обговорення почуттів персонажів, аналізу вчинків, висловлення співчуття. Ігрова діяльність є ефективним засобом формування емпатії у дошкільників, оскільки забезпечує гармонійне поєднання емоційного, соціального та когнітивного розвитку. Саме у грі дитина вчиться розуміти себе й інших, співпереживати, виявляти доброту та підтримку. Систематичне використання педагогом ігор, що мають емпатійний потенціал, сприяє становленню морально зрілої, чуйної особистості, готової до гуманної взаємодії з оточенням.

СЕКЦІЯ «ЗДОРОВ'ЯЗБЕРЕЖУВАЛЬНІ ОСВІТНІ ТЕХНОЛОГІЇ В ДОШКІЛЬНІЙ ОСВІТІ»

Напрями роботи зі збереження здоров'я дитини у закладі дошкільної освіти

Віолетта Халіман
Науковий керівник – кандидат педагогічних наук, доцент Д.О. Разуменко

Охорона та зміцнення здоров'я дітей, а також формування у них потреби в здоровому способі життя є одним із провідних завдань педагогічної діяльності. У цьому контексті постає необхідність організації різнопланової та системної роботи, спрямованої на збереження фізичного, психічного та соціального благополуччя вихованців, а також на реалізацію комплексу освітньо-виховних, оздоровчих і лікувально-профілактичних заходів у всіх вікових групах закладу дошкільної освіти.

Здійснення зазначеного напрямку забезпечується через: орієнтацію навчально-виховного процесу на всебічний фізичний розвиток дошкільників та їх валеологічну освіту як пріоритетний компонент діяльності ЗДО; впровадження комплексу оздоровчих заходів у режимі дня з урахуванням сезонних особливостей; створення оптимальних педагогічних, санітарно-гігієнічних та організаційних умов перебування дітей у закладі; формування ефективних підходів до взаємодії з родиною та розвиток соціального партнерства у сфері збереження і зміцнення здоров'я вихованців.

Планомірна робота щодо збереження та розвитку здоров'я дітей має здійснюватися за такими основними напрямами:

- лікувально-профілактичний, який передбачає профілактику захворювань, дотримання національного календаря профілактичних щеплень, проведення заходів із вітамінізації та інших оздоровчих процедур;
- забезпечення психологічної безпеки дитини, що включає створення психологічно комфортних умов під час організації режимних моментів, оптимізацію рухового режиму, раціональний розподіл фізичних та інтелектуальних навантажень, використання прийомів релаксації протягом дня, а також застосування ефективних психолого-педагогічних методів і засобів, таких як елементи аутотренінгу, психогімнастики, музикотерапії тощо;
- оздоровча спрямованість освітнього процесу, що передбачає дотримання гігієнічних норм щодо максимально допустимого навантаження дітей дошкільного віку в організованих формах навчання, створення умов для впровадження оздоровчих режимів, валеологізацію освітнього простору, дбайливе ставлення до нервової системи дитини з урахуванням її індивідуальних особливостей, здібностей та інтересів, надання можливості вибору, створення умов для самореалізації, а також орієнтацію на зону найближчого розвитку кожної дитини;
- формування валеологічної культури особистості, що полягає у набутті знань про здоров'я, оволодінні практичними навичками щодо його збереження, підтримання та зміцнення, а також у вихованні свідомого, відповідального ставлення до власного життя та здоров'я.

Отже, охорона та зміцнення здоров’я дітей, а також формування у них навичок здорового способу життя є пріоритетним напрямом діяльності педагогів закладів дошкільної освіти. Саме педагоги забезпечують цілеспрямовану, системну та науково обґрунтовану організацію діяльності, спрямованої на підтримання й розвиток здоров’я дітей, а також на реалізацію комплексу навчально-виховних, оздоровчих і лікувально-профілактичних заходів у різних вікових групах.

СЕКЦІЯ «АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ»

Формування естетичних почуттів майбутніх вихователів засобами комплексу мистецтв

Олена Боярська
Науковий керівник – кандидат педагогічних наук, доцент І.О. Ларіна

Формування естетичних почуттів майбутніх вихователів є важливою складовою їхньої професійної підготовки, адже саме вихователь закладає у дітей здатність сприймати, розуміти й оцінювати красу навколишнього світу. В умовах сучасної освіти особливого значення набуває застосування комплексу мистецтв, що передбачає інтеграцію різних видів художньої діяльності - музики, образотворчого мистецтва, театрального та літературного мистецтва - з метою розвитку естетичного досвіду студентів педагогічних спеціальностей.

Естетичні почуття, за визначенням психологів і педагогів, охоплюють широкий спектр емоцій, пов’язаних із переживанням прекрасного, гармонійного чи виразного. Для майбутнього вихователя ці почуття є не лише особистісною якістю, але й професійною потребою, оскільки вони визначають уміння створювати емоційно насичене та естетично сприятливе середовище для дітей. Вихователь, здатний тонко відчувати художні образи, проявляє більшу педагогічну чутливість, творчість та емпатію.

Комплекс мистецтв виступає ефективним засобом цілісного формування естетичних почуттів. Музика сприяє розвитку емоційної чуттєвості, здатності до емоційного резонування та настроєвого сприйняття. Образотворче мистецтво активізує вміння бачити гармонію форми, кольору, композиції, розвиває образне мислення. Театральне мистецтво допомагає майбутнім вихователям формувати виразність поведінки, емпатію, уміння передавати емоційний стан, а також розвиває артистичність, яка є важливою в роботі з дітьми. Літературні твори, у свою чергу, збагачують внутрішній світ студента, формують тонкість морально-етичних переживань і здатність оцінювати художню цінність текстів.

Ефективній інтеграції різних видів мистецтва в освітній процес сприяє створення міждисциплінарних модулів, проведення креативних занять, використання методів арт-педагогіки та проектної діяльності. Наприклад, обговорення музичного твору може поєднуватися з його образотворчою інтерпретацією, інсценізацією або створенням літературних замальовок. Такий підхід забезпечує синергетичний ефект: емоційні, інтелектуальні та творчі прояви студентів взаємно підсилюються.

Формування естетичних почуттів майбутніх вихователів засобами комплексу мистецтв сприяє розвитку їхньої професійної культури, художньо-творчого потенціалу та мотивації до створення естетично насиченого освітнього середовища. Застосування мистецької інтеграції в педагогічній освіті є важливою умовою підготовки фахівців, здатних не лише передавати знання, але й формувати у дітей емоційно-ціннісне ставлення до світу, розвивати їхню здатність бачити й творити красу. Таким чином, комплекс мистецтв виступає потужним засобом формування гармонійної особистості майбутнього вихователя, що відповідає сучасним вимогам гуманістично орієнтованої освіти.

Моделювання педагогічних ситуацій як інструмент підготовки майбутніх вихователів до співпраці з батьками дітей із РДУГ

Ірина Давиденко
Науковий керівник - кандидат педагогічних наук, доцент С.Ю. Бакай

Підготовка майбутніх вихователів до співпраці з батьками дітей із РДУГ повинна мати чіткий практично-методичний напрямок. Це досягається через активне використання методики *case study* (аналіз конкретних ситуацій), яка є ключовим інструментом моделювання. Ця методика дозволяє здобувачам сформувати ключові професійні компетентності (аналітичні, прогностичні, комунікативні), при цьому передбачає детальний розгляд і обговорення реальних або гіпотетичних ситуацій, тобто відпрацьовуючи сценарії (ситуації), що вимагають прийняття рішень та обґрунтування педагогічної позиції при взаємодії вихователя з батьками дитини з РДУГ, наприклад, коли батьки висловлюють нереалістичні очікування або ігнорують корекційні рекомендації. Також студенти навчаються аналізувати комплексні проблеми, ідентифікувати першопричини конфлікту та розробляти алгоритми дій, наприклад, незгода батьків з діагнозом, неконструктивна критика роботи вихователя.

Майбутні вихователі, спираючись на роботи провідного світового експерта із РДУГ Рассела А. Барклі (Russell A. Barkley), вчаться пояснювати батькам, що порушення у дітей із РДУГ стосуються не лише уваги, а насамперед виконавчих функцій. Ці функції - це вищі психічні процеси, які відповідають за планування, організацію, робочу пам'ять та самоконтроль. Саме через їхнє порушення виникає необхідність зовнішнього структурування (простору і часу), а не лише словесного зауваження. Студенти тренуються аргументовано пропонувати батькам, наприклад, замість слів використовувати візуальні чек-листи та таймери, що підтверджується дослідженнями Кетлін Г. Негіни (Kathleen G. Nagin) про ефективність візуальних стратегій для кращої організації рутин.

Моделювання педагогічних ситуацій включає конструктивний діалог, під час якого відпрацьовуються навички активного слухання, емпатії та техніки «Я-повідомлення» для коректного донесення інформації про поведінку дитини без звинувачення батьків. Важливою складовою є стратегії деескалації, що навчають методів зниження емоційного напруження під час розмови (наприклад, у випадку агресивної реакції чи сліз батьків) та переведення діалогу у конструктивне русло. Крім того, відпрацьовується узгодження вимог - навичка формулювання єдиних, послідовних вимог до дитини в садку та вдома, що є критично важливим для успішної корекції поведінки при РДУГ. Також при моделюванні ситуацій треба включати відпрацювання навичок «перекладу» професійних рекомендацій на зрозумілу батькам мову та узгодження корекційних планів.

Таким чином, *case study* стає практичною основою для формування вихователя-експерта, здатного до якісної інклюзивної співпраці, забезпечуючи узгодженість дій усіх учасників освітнього процесу дитини.

Формування гуманності дошкільників як ключове завдання підготовки сучасного вихователя

Катерина Конева
Науковий керівник – кандидат педагогічних наук, доцент І.О. Ларіна

Підготовка майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти до виховання гуманності дітей дошкільного віку є важливим і комплексним завданням сучасної педагогічної науки та практики. Суспільство дедалі гостріше відчуває потребу у формуванні морально зрілої особистості, здатної до співчуття, доброзичливості, взаємодопомоги та відповідальності, а тому гуманістична спрямованість професійної діяльності вихователя стає однією з ключових вимог. Саме від рівня підготовки педагога залежить, чи зможе він створити виховне середовище, яке сприятиме становленню таких якостей у дошкільників.

Гуманність дітей формується не стільки через пряме навчання, скільки через емоційно насичений досвід спілкування, приклад значущих дорослих, ситуації співпраці, підтримки та спільного подолання труднощів. Отже, особистість вихователя, його стиль спілкування, мовленнєва культура, здатність до діалогу та емпатії мають першорядне значення.

Фахова підготовка майбутніх вихователів має на меті сформувати у них готовність до реалізації гуманістично орієнтованого виховного процесу у закладі дошкільної освіти. Вона включає засвоєння теоретичних знань про моральний розвиток дошкільників, розуміння психологічних механізмів формування гуманності, оволодіння методами створення ситуацій морального вибору, спільної діяльності та конструктивної взаємодії між дітьми. У процесі професійної підготовки важливо розвивати вміння майбутнього педагога організовувати ігрову та трудову діяльність дітей таким чином, щоб вона сприяла проявам взаємодопомоги, турботи, відповідальності й емоційної чуйності. Значну увагу слід приділяти формуванню у них й комунікативної компетентності: уміння слухати, помічати емоційні стани дітей, підтримувати позитивну атмосферу в групі, запобігати конфліктам та конструктивно їх вирішувати.

Під час навчання здобувачі дошкільної освіти мають опанувати також методами морально-етичного виховання: використання художніх творів, казок, обговорення моральних ситуацій, моральних дилем, інсценізацій, сюжетно-рольових ігор, які відкривають дитині можливість пережити досвід співчуття та добрих учинків у доступній для неї формі.

Таким чином, підготовка майбутніх вихователів до виховання гуманності дітей є багатогранним процесом, що поєднує теоретичну підготовку, практичні навички, розвиток емоційно-комунікативної сфери та формування особистісних гуманістичних переконань. Її успішність визначає якість морального виховання дітей дошкільного віку, а отже - і можливість формування покоління, яке здатне до моральної чуйності, культурного діалогу та відповідального ставлення до інших людей.

Розвиток емоційного інтелекту майбутнього вихователя як складова професійної підготовки

Валерія Семеляк
Науковий керівник – кандидат педагогічних наук, доцент М.В. Чернявська

Емоційний інтелект є важливою складовою професійної підготовки майбутнього вихователя, адже саме від рівня розвитку емоційної сфери залежить здатність педагога розуміти, підтримувати та мотивувати дітей дошкільного віку. Сучасна освіта орієнтована не лише на передачу знань, а й на формування особистості, здатної до емпатії, саморегуляції та позитивного спілкування.

У процесі навчання майбутні вихователі мають оволодіти вмінням розпізнавати власні емоції, контролювати їх прояви та адекватно реагувати на почуття інших. Це допомагає запобігати конфліктним ситуаціям у дитячому колективі, створювати сприятливий психологічний клімат і формувати довірливі стосунки між педагогом і вихованцями.

Розвиток емоційного інтелекту у студентів педагогічних закладів вищої освіти можливий через інтерактивні методи навчання, тренінгові заняття, рольові ігри, психолого-педагогічні практикуми. Такі форми роботи сприяють розвитку навичок рефлексії, емоційного самопізнання та вміння аналізувати власні реакції у педагогічних ситуаціях. Важливу роль у цьому відіграє педагогічна практика, яка дає змогу застосувати набуті знання в реальних умовах спілкування з дітьми, а також оцінити рівень власної емоційної зрілості.

Крім того, у процесі професійної підготовки майбутніх вихователів варто звертати увагу на розвиток емоційної компетентності через самоосвіту, участь у проєктній діяльності та командній роботі. Підтримка позитивного емоційного клімату в студентському колективі сприяє формуванню толерантності, взаємоповаги й уміння співпрацювати – якостей, без яких неможлива ефективна педагогічна діяльність.

Особливої уваги потребує формування здатності до емоційної стійкості та гнучкості мислення, адже професія вихователя передбачає щоденну взаємодію з дітьми, що мають різний емоційний досвід, темперамент і потреби. Вихователь має не лише регулювати власний емоційний стан, а й допомагати дітям оволодівати базовими емоційними навичками – співпереживати, розпізнавати почуття, висловлювати емоції прийнятними способами. Від цього безпосередньо залежить соціально-емоційний розвиток дитини та її здатність адаптуватися у колективі.

Не менш важливою є роль викладача у формуванні емоційної культури студентів. Саме через особистісний приклад, педагогічну підтримку та створення доброзичливої атмосфери навчання майбутні вихователі засвоюють моделі емоційної поведінки, які згодом транслюють дітям. Тому освітній процес має бути спрямований не лише на академічну підготовку, а й на формування гуманістичних цінностей, етичної культури спілкування та духовного розвитку особистості.

Отже, формування емоційного інтелекту майбутнього вихователя є необхідною умовою його професійного становлення. Високий рівень емоційної

культури сприяє розвитку гуманістичних цінностей, підвищує ефективність педагогічної взаємодії та забезпечує емоційне благополуччя дітей дошкільного віку. Саме вихователь із розвиненим емоційним інтелектом здатний створити атмосферу доброзичливості, довіри та радості пізнання, у якій дитина розкриває свої можливості.

СЕКЦІЯ «ФОРМИ І МЕТОДИ СПІВПРАЦІ ЗДО З СІМ'ЯМИ ДОШКІЛЬНИКІВ»

Інноваційні форми співпраці педагогів і батьків у сучасному закладі дошкільної освіти

Валерія Семеляк
Науковий керівник - кандидат педагогічних наук, доцент М.В. Чернявська

У сучасних умовах розвитку системи дошкільної освіти проблема ефективної взаємодії педагогів і батьків набуває особливої актуальності. Адже тільки спільними зусиллями родини та закладу освіти можна забезпечити гармонійний розвиток дитини, створити сприятливе освітнє середовище та зміцнити зв'язок між вихованням у сім'ї та педагогічним процесом у ЗДО.

Традиційні форми співпраці, як-от батьківські збори чи індивідуальні консультації, поступово доповнюються інноваційними підходами, що відповідають сучасним вимогам суспільства, інформаційним можливостям та потребам сімей. Вони спрямовані на підвищення педагогічної культури батьків, активізацію їхньої участі в житті закладу, розвиток партнерських відносин і взаємної довіри.

Інноваційні форми взаємодії педагогів і батьків можна умовно поділити на кілька груп:

1. Інформаційно-комунікаційні форми. Використання цифрових технологій суттєво розширює можливості спілкування між педагогами та батьками. До таких форм належать: створення груп у месенджерах чи соціальних мережах для обміну інформацією, ведення блогу або сторінки ЗДО, онлайн-консультації, віртуальні виставки дитячих робіт, відеозвіти з занять, вебінари та інтерактивні батьківські зустрічі. Вони сприяють відкритості освітнього процесу, формують довіру й залученість родин.

2. Інтерактивно-практичні форми. Це майстер-класи, спільні творчі та освітні проєкти («Моя родина — найкраща», «Разом заради природи»), тренінги з розвитку батьківських компетентностей, педагогічні ігри, тематичні воркшопи. Такі заходи допомагають батькам не лише дізнатися про особливості розвитку дитини, а й безпосередньо взяти участь у навчально-виховному процесі.

3. Партнерсько-дослідницькі форми. Упровадження сімейних проєктів, анкетування, спільного планування освітніх заходів створює умови для рівноправного партнерства між педагогами та батьками. У таких формах обидві сторони виступають активними учасниками освітнього процесу, а не лише виконавцями чи спостерігачами.

4. Креативно-комунікативні форми. Це свята, фестивалі, інтерактивні вистави, фото- та відеопроєкти, флешмоби, дні відкритих дверей у новому форматі. Вони сприяють створенню позитивного мікроклімату, згуртованості дитячого колективу та батьківської спільноти, формуванню позитивного іміджу закладу.

Роль педагога в такій взаємодії є ключовою. Сучасний вихователь має бути не лише фахівцем у галузі дитячої психології та педагогіки, а й

комунікатором, фасилітатором, медіатором. Його завдання – забезпечити відкритість, взаємоповагу та підтримку у стосунках із батьками, допомогти їм відчути себе рівноправними партнерами у вихованні дітей.

Застосування інноваційних форм співпраці дозволяє: зміцнити партнерські стосунки між сім'єю та педагогічним колективом; підвищити рівень педагогічної культури батьків; створити умови для більш глибокого розуміння потреб дитини; забезпечити єдність вимог і підходів до виховання; активізувати участь родин у житті закладу.

Таким чином, інноваційні форми співпраці педагогів і батьків у сучасному ЗДО стають важливим інструментом підвищення ефективності освітнього процесу. Вони сприяють створенню атмосфери взаємоповаги, підтримки й довіри, забезпечують гармонійний розвиток особистості дитини та реалізацію головного завдання дошкільної освіти – виховання щасливої, впевненої у собі, соціально активної особистості.

Наукове видання

Актуальні проблеми дошкільної освіти

Матеріали доповідей учасників ІІ науково-практичної студентської конференції

м. Харків, 14 листопад 2025 року

(електронне видання)

Відповідальний редактор

Танько Тетяна Петрівна

Відповідальний за випуск

Малихіна О.Є.

доцент кафедри психологічної і педагогічної антропології

Художній редактор, комп’ютерна верстка, коректор

Малихіна О.Є.

Відповідальність за дотримання вимог академічної доброчесності несе автор/автори